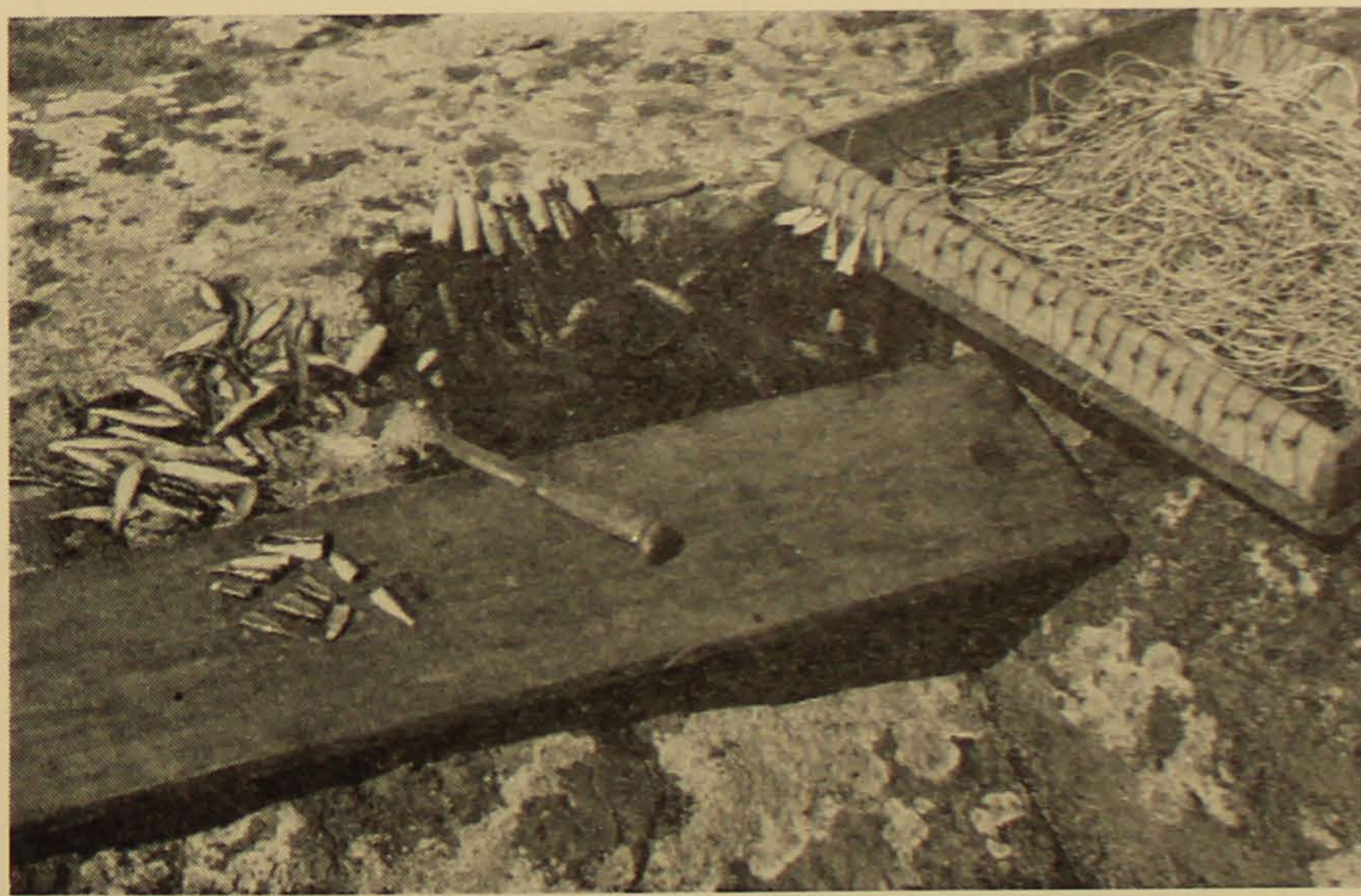

SVENSK FISKERI TIDSKRIFT

Långreven agnas. Foto: E. Gillberg.

Nr 10

Oktober 1962

71:a årg.

Pris kr. 1:50

SVENSK FISKERI TIDSKRIFT

Utkommer med ett häfte per månad. Prenumerationspris 15:— kr per år (inkl. medlemsavgift i Sveriges Allmänna Fiskevårdsförbund). Kollektiv prenumeration 13:— kr. Prenumeration för yrkesfiskare 10:— kr. Prenumeration direkt hos distributören.

Äldre årgångar av SFT säljas av distributören i mån av tillgång. Före 1935 3:—; 1935—47 4:—; 1948—50 5:—; 1951—61 7:— pr årgång.

Red.: Fil. dr O. Olofsson, Planetgatan 15, Lund 2. Tel. 150 98.

Prenumeration } Kamrer S. Ströhm,
Distribution } Gyllenkroks allé 5, Lund.
Annonser } Tel. 174 75, bost. 123 50.

Postgiro: 9 04 92, Lund.

ANNONSTARIFF (pris pr införande):

1/1 sida (210×150 mm) 150:—

1/2 sida (105×150 eller 210×75 mm) 80:—

1/4 sida (52×150 eller 105×75 mm) 45:—

1/8 sida (26×150 eller 52×75 mm) 25:—

Rabatt vid beställning av annons i 6 häften under året 15 %, i 12 häften 25 %.

OBS! Anmäl varaktig adressförändring till distributören!

SVENSK

FISKERI TIDSKRIFT

Organ för Sveriges Allmänna Fiskevårdsförbund

Redaktör och ansvarig utgivare: O. OLOFSSON

Nr 10 Årgång 71

Upplysningar om expedition och prenumeration m.m. efter texten

Okt. 1962

INNEHÅLL

Försäljning av olaglig fiskredskap (s. 137). — O. Kempe: Ogräsfiskens tillväxt i Storfinnsjön, ett kraftverksmagasin av typen dalspär (s. 139). — N. G. Steffner: Uppfödning av regnbåge (*Salmo gairdneri*) vid Älvkarleby (s. 143). — Skydda Bohusläns havsöring (s. 147). — En kustvariant av ryckfiske (s. 148). — O. Olofsson: Laxen och tumlaren (s. 148). — Drivgarnsfiske efter lax i Storbritannien. Vissa förbud (s. 149). — Minskar den ryska »puckellaxen»? (s. 150). — Stora fiskar i Finland (s. 150). — PERSONALNOTISER (s. 152). — I KORTA DRAG (s. 152).

Atergivande av text och illustrationer tillåtes endast om källan anges.

Försäljning av olaglig fiskredskap

Försäljningen av olaglig fiskredskap har tidigare många gånger påtalats, särskilt då försäljningen av småmaskiga ståltråds-mjårdar, som förr var förbjudna inom stora delar av landet. I nedanstående artikel påtalas försäljningen av ett annat totalförbjudet redskap nämligen ljuster, vilken försäljning rimligtvis borde kunna förbjudas. I fråga om bäcknäten torde det vara vanskligare att genomföra ett försäljningsförbud genom lagstiftning, men frågan borde kunna lösas genom påverkan av försäljningsorganisationerna.

Red.

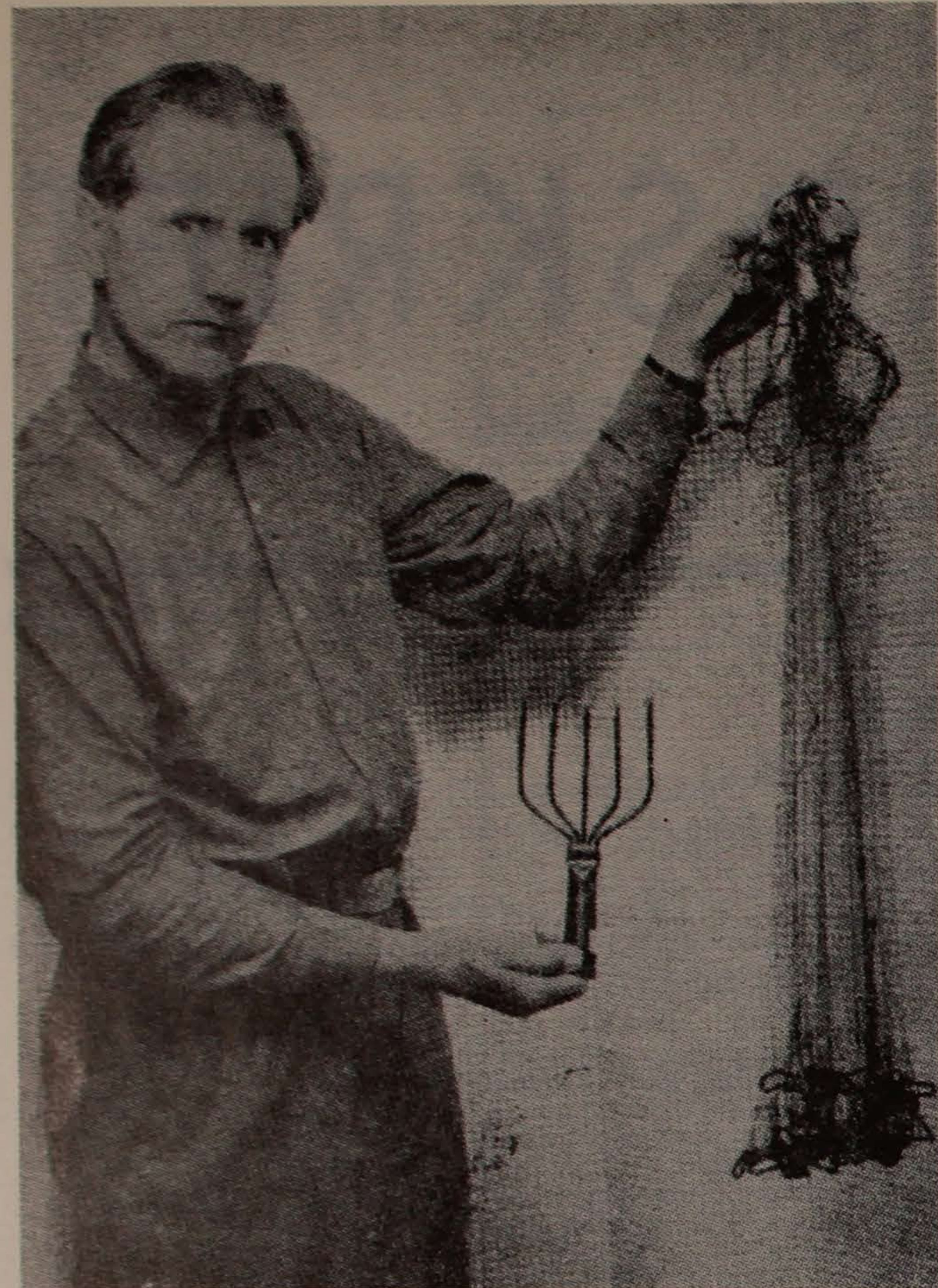
Östersundsposten skriver härom: Varför säljer fiskredskapsaffärer, järnhandlare och sportaffärer i Östersund och Jämtland i övrigt sådana redskap som ljuster och bäcknät? Båda dessa redskap är förbjudna i Jämtlands län och följaktligen finns det inga argument för försäljning av dem.

Den som framlägger dessa synpunkter är fiskerikonstulent Håkon Breivik, Frösön. Han har

allt sedan han tillträdde sin tjänst för länets södra distrikt gjort många protestaktioner hos redskapshandlarna för att försöka förmå dem att upphöra med försäljningen, men utan resultat.

Ljuster är förbjudet som fiskredskap i hela riket enligt fiskestadgan. Detta redskap får inte ens medföras i båt vid färd över vatten, om försäljningar eller misstanke finns att det kommer att användas för fiske. Den gängse uppfattningen att ljuster får användas för att bärga redan krokad fisk håller inte heller. I fiskestadgan sägs uttryckligen att huggkrok får användas för sådant ändamål, men däremot sägs det i det fallet ingenting om ljuster. Det är alltså ett helt förbjudet redskap.

Vilka motiveringar som därefter återstår för redskapsfirmorna att saluföra ljuster, skulle jag vilja ha förklaring på. Det är beklämmande att erfara hur försäljare, som själva bär sportfiskeklubbars och fiskefrämjandets medlemsmärke i rockslaget, säljer redskap av detta slag, smyger och slår in dem i lagret och sticker fram dem åt kunden i all försiktighet. De är medvetna om att

Ljuster och bäcknät inköpta i en fiskredskapsaffär i Östersund.

det är en sjuk hantering. Givetvis kan hanteringen försvaras lagligt, så länge det inte finns förbud mot försäljning, men moraliskt är den förkastlig.

Fiskerikonsulent Breivik är upprörd. Litet annorlunda ställer det sig med bäcknäten, men även därvidlag måste man hårdra motiveringarna för att försvara tillverkning och försäljning.

Sedan flera år är nätfiske i bäckar i Jämtlands län förbjudet i den lokala fiskestadgan. Dessutom föreskriver riksstadgan att vid allt fiske i vattendrag skall fiskådra lämnas fri. Det är en sjättedel av vattnets bredd på dess djupaste ställe. Bäckfisket bedrivs så att man med korta, grunda nät helt stänger av bäcken. Ett osunt rovfiske alltså. För detta låter fiskredskapsaffärerna tillverka specialnät. Finmaskiga nätslingor av fem fots djup, klyvs på bredden och stumpas upp till längder om ca fem meter. Dessa monterar med tälvar och säljs som bäcknät.

Självfallet kan man försvara försäljning av sådana nät med att köparen kan använda dem på lagligt sätt, men det är långsökt. Ingen köper sådana nätstumpar för att använda dem för annat fiske än i bäckar. En olaglig hantering alltså. Säkerligen ligger det åtskilliga sådana nät

i botten på ryggsäckarna hos många som ger sig ut för att vara sportfiskare. De skrymmer inte, det är fort gjort att skjuta ut över en bäck och man räknar att det är en reserv att tillgå, om fisken inte är nappvillig.

Ett annat försvar för försäljningen är, att den som så vill kan tillverka både ljuster och bäcknät själv. Det är sant, men det blir då vederbörande ensam som bär ansvaret. Ambitiösa fiskredskapsförsäljare bör inte underlätta olagligt fiske.

Håkon Breivik tar fram och visar ett bäcknät och ett ljuster, nyss inköpta i en fiskredskapsaffär i Östersund. Det hade skett genom ombud, eftersom Breivik själv näppeligen hade fått köpa dessa redskap. Nätet är handmonterat, ljustret är av norsk tillverkning. Graverande bevis i målet. Av sex redskapsfirmor i Östersund som tillfrågats förde fem ljuster. I vissa affärer var expediterarna helt okunniga om att det är olagliga redskap. Förmodligen finns det även på länets landsbygd affärer som för både ljuster och bäcknät.

— I en affär på länets landsort där jag frågade om de saluför ljuster, svarade man att de gör det, men efterfrågan förekommer endast på hösten. Ja, ljustringen är en höstföreteelse. Med lampor och ljuster kan ett avancerat rovfiske bedrivas på lekfisk.

Det görs mycket för fiskevård, för rotenonbehandlingar och för att få goda vatten för det ökade fritidsfisket. I eget intresse bör redskaps-handlarna medverka till god fiskekultur. Det kan inte vara några pengar att tjäna just på denna försäljning. Då är det bättre att försöka sälja en sportfiskeutrustning mera i stället och slänga lagren av ljuster och bäcknät i soptunnan. Det hedrar den redskapshandlare i Östersund som inte saluför dessa olagliga redskap, sammanfattar herr Breivik sin kritik av denna företeelse.

Gäddpest i Östergötlands skärgård. Under försommaren har rapporterats talrika fall av sjukdom på fångade gäddor i Östersjöns skärgårdsområden och då huvudsakligen i Östergötlands skärgård. Gäddorna har haft sår och svullnader på olika kroppsdelar och det antas att dessa sår i de flesta fall är förorsakade av gäddpest. Gäddpesten framträder nämligen ofta som en typisk böldsjukdom och förorsakar även öppna sår, vilka så småningom ökar i omfattning och slutligen kan omfatta gäddans hela kropp. Sjukdomen kan härja våldsamt men även förekomma mycket begränsat i sjöar, vattendrag och i skärgårdsområden med bräckt vatten. Vanligen angrips blott större gäddor. Sjukdomen förefaller att nästan uteslutande härja under våren eller under kalla somrar, då vattentemperaturen är under 15 grader.

Ogräsfiskens tillväxt i Storfinsjön, ett kraftverksmagasin av typen dalspär

Av O. Kempe

I denna undersökning, som är en del av en större, till vilken bidrag erhållits av 2:10-medel, har fru Elisabeth Österdahl medverkat vid fjällanalyserna och fiskmästare Göte Andersson vid fjältundersökningarna. Främst redovisas resultaten av fjällanalyserna av mört, men även den troliga utvecklingen v.b. abborre och gädda diskuteras.

Ursprungligen var Storfinsjön ingen sjö utan en älvfåra (Faxälven), men genom tillkomsten av Storfinsforsens kraftverk och det därmed sammanhängande uppbyggandet av en stor damm bildades Storfinsforsens kraftverksmagasin med en yta av 27 km² och ett med dämningen något varierande djup som maximalt blir litet mer än 30 m. Dammen är oligotrof, och av de ursprungliga arterna har som väntat gädda, abborre och mört funnit den nya miljön tilltalande, medan harren, laxöringen och även siken gått starkt tillbaka i antal. Hur laken och iden påverkats är inte känt. Möjligheterna för mörten att leka förefaller att vara rätt små, om det är ett absolut krav att leken skall ske i strandens växtlighet, ty ännu har bara på ett fåtal starkt begränsade områden någon som helst gräs- eller starrväxtlighet kommit till synes, och strandzonen förefaller vara ytterst steril. För mörten finns annars flera lämpliga grundområden, där också regelbundet det största antalet fångas vid provfiskena.

I Storfinsjön har mörtpopulationen inte veterligt nämnvärt påverkats till sin numerär, utan här har den tillgängliga miljön kraftigt utökats i samband med att dammen till kraftverket togs i bruk.

Storfinsjön är en av sötvattenslaboratoriets s.k. typsjöar, vilket innebär att laboratoriet har ett långsiktigt undersökningsprogram för sjön, vilket går ut på att studera effekten av en vattenreglering, i detta fall en uppdamning av en dalgång till ett stort magasin. Typsjöar är endast sådana som skall bli eller har blivit reglerade. Provtagningsprogrammet avser för Storfinsjön en fortsättning ännu några år, eftersom situationen helt säkert inte på långt när har stabiliserat sig än utan befinner sig i den s.k. dämningfasen eller i övergången till nästa, som brukar

innebära en nedgång, när det gäller fiskarnas tillväxt, orsakad av en för stor population i förhållande till mängden tillgänglig näring.

Hittills har tagits och analyserats 907 fjällprov från sjön och fångsterna har skett med nät enligt tabell 1.

Tabell 1. Antalet analyserade fjällprover från mört tagna i Storfinsjön.

År	Antal fjällprov				Fångstdatum
	♂♂	♀♀	?	Σ	
1955	60	35	—	95	1—10.9
1956	18	19	—	37	5—13.9
1957	116	76	—	192	21—24.8
1958	94	103	—	197	2—11.9
1959	156	16	15	187	12—14.5 (lek)
1960	188	11	—	199	30.5 (lek)
Totalt	632	260	15	907	

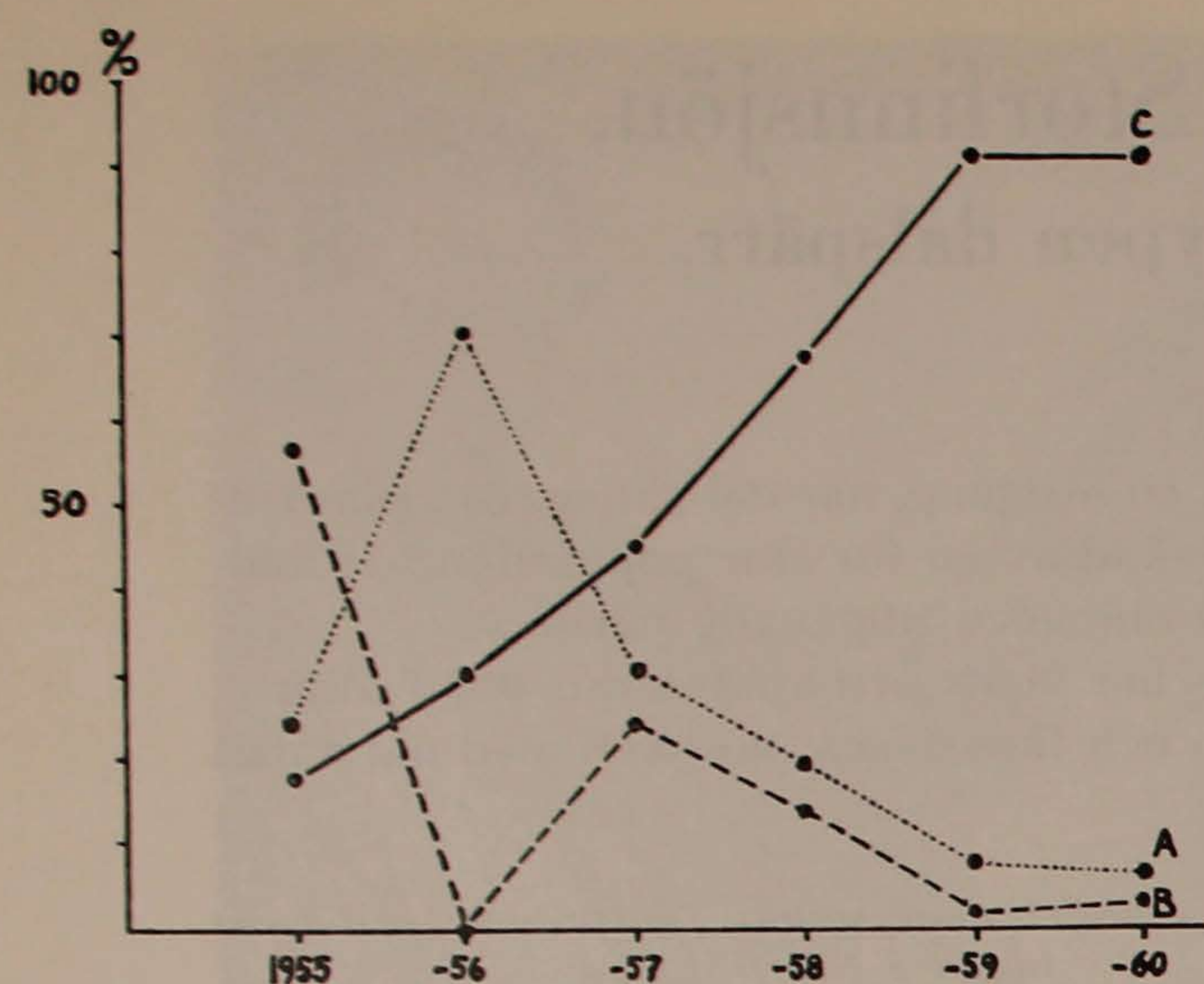
Uppdämningen av dammen fick följande förlopp:

1953	1 april	243,20 meter	(oreglerat, dämningen påbörjas)
	1 maj	258,73	>
	1 juni	266,72	>
	1 juli	272,10	>
1954	1 april	272,40	>
	1 maj	272,11	>
	1 juni	272,74	> (dämningen i stort sett avslutad)

Som synes av ovanstående har dämningen i juli 1953 redan uppnått den nivå som sedan är det normala, med små avvikelser orsakade av tappningen under dygnet, en tappning som endast innebär att nivån sjunker med någon meter. Till skillnad från de tyska »talsperren» sker aldrig någon sänkning av vattenytan så att stora delar av sjöbotten torrläggas, utan här blottas bara de översta partierna av strandzonen.

Dämningen innebar att två mindre tjärnar blev helt överdämda, och som det senare visade sig vid åldersanalyserna måste minst en av dem ha haft en population av mört, som senare bildade en del av mörtbeståndet i Storfinsjön. Det är också känt att mört förekommit i det översta lugnflytande området av den tidigare älven och att dessa mörtar utan vidare kan ha vandrat in i dammen.

Vid fjällanalyserna visade sig mycket snart att det utan någon tvekan gick att dela upp fjällen

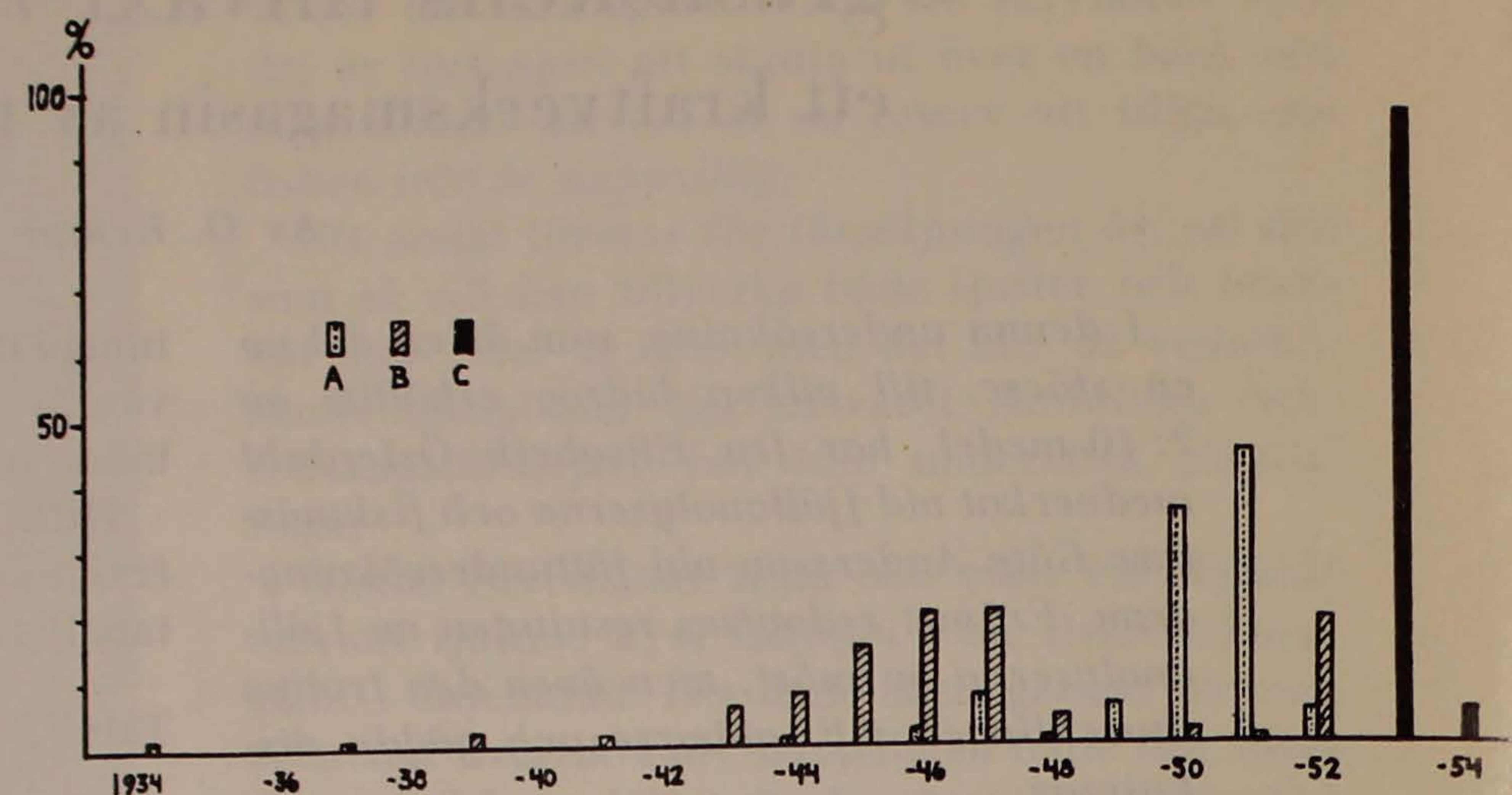
Figur 1. De tre typernas (A, B och C) av mört andelar av totalfångsten under olika fångstår.

i tre kategorier, i fortsättningen kallade A, B och C. Det fanns nämligen en typ där tillväxten varit mycket dålig, av samma typ som den tusenbröder brukar ha, och så fanns det en annan med vanligen mycket hög ålder och god tillväxt helt olik den som tusenbröderna hade. Slutligen fanns det en tredje, i början sparsamt representerad men sedan alltmer dominerande, som omfattade årsklasserna 1953 och 1954 och som av allt att döma måste vara resultatet av lek i det nya magasinet. Denna sista typ skilde sig helt från de föregående genom sin från första levnadsåret goda tillväxt. De tre typerna är således:

- A = småvuxen, av tusenbrödrakaraktär, antagligen från någon av tjärnarna
- B = sturvuxen och gammal, från älven i övre delen av nuvarande magasinet
- C = snabbväxande, född 1953 och 1954, antagligen från lek i själva magasinet, föräldrar: A och/eller B.

Av fig. 1 framgår hur de tre typerna av mörtar under olika fångstår utgjort andelar uttryckta som % av totalfångsten. C har kommit att dominera fångsterna alltmer eftertryckligt under senare år då A och B alltmer dött bort eller på annat sätt försvunnit ur totala mörtpopulationen i Storfinsjön. Frånsett det avvikande året 1956 är tendensen i fig. 1 helt klar, och kurvornas förlopp under år 1956 kan förklaras av att under det året togs endast 37 st fjällprov, och troligast är det slumpen som spelat in och orsakat den ojämförbara fördelningen.

Figur 2 visar A, B och C-fiskarnas olika årsklassers procentuella andel av fångsterna av resp. A, B och C-fiskar. Mycket karakteristisk

Figur 2. A, B och C-fiskarnas olika årsklassers procentuella andel av fångsterna av resp. typer.

är uppkomsten av en mycket stark årsklass första dämningens året. Den klassen har i detta fall svarat för 95 % av totala antalet fångade C-fiskar, medan femtiofyvrorna varit av en helt annan numerär. Av fjällanalyserna att döma har efter dessa två årsklasser inte uppkommit några nya, men vid en undersökning och insamling av yngel under juni månad 1961 med rotenon visade sig att det finns yngre årgångar i dammen än de två tidigare nämnda, men det är ett hopp mellan de tidigare och senare årsklasserna, där det inte har bildats eller överlevt några representanter för årsklassen. Fångsterna av övriga arter, abborre och gädda, tyder på att enahanda förhållanden skulle råda också där. Tänkbara orsaker till detta är:

- a) Den dagliga variationen i vattenståndet genom tappningen vid kraftverket, som bär lägger stora delar av strandzonens grundare bottenområden där den nylagda rommen från de tre arterna mört, abborre och gädda ej kan avvara vatten, utan till största delen säkerligen omkommer. Årsklasserna blir i bästa fall nästan helt utplånade.
- b) De ännu (åren 1955 t.o.m. 1957-58) mycket talrika representanterna för dämningens årsklassen (1953) trycker genom sin predation ned de eventuella resterna av nya årsklasser som lyckats överleva vattenståndsvariationen och utplånar dem kanske helt. Den största andelen av denna predation kommer antagligen på abborrens lott, men naturligtvis har också gäddan haft stor betydelse. För mörtens vidkommande har abborren antagligen mest reducerat de minsta ynglen, medan gäddan tagit vad som därefter funnits kvar.

c) Vattenståndsvariationen åstadkommer dessutom en steriliserad »ebb- och flodzon» som är utan den för mörttynglet så viktiga skyddande vegetationen. Miljön blir därför alltid mer eller mindre olämplig för mörttynglet och kommer att så förbli. Detta måste inverka på årsklassdimensioneringen och även tillväxten överallt där mörttynglet är beroende av denna icke tillgängliga miljö.

Om utvecklingen varit denna vad gäller uppkomsten av årsklasser, så kommer den fortsatta tendensen att bli, att ju mer dämningens årsklassen dör ut (det gäller alla de tre ovan diskuterade arterna), desto fler representanter för nyttillkomna årsklasser kommer för varje år som går att överleva, och inom ett mindre antal år kommer fördelningen av antalet årsklasser för varje art att vara av samma typ som i vilken annan sjö som helst. Förhållandena har med andra ord stabiliserat sig. Men den viktiga dagliga variationen i vattenståndet kommer ju att kvarstå så länge som kraftverket är behövligt, och hur detta kommer att inverka på fiskbeståndets utveckling får framtiden utvisa. Det är tänkbart att det kommer att bli ett bestånd av sturvuxna och gamla men relativt fåtaliga mörtar p.g.a. den dimensionerande inverkan som vattenståndsändringarna får. När det stora antalet abborrar och gäddor nått mera normala proportioner, kanske denna stora damm från att ha varit vad Wundsch (1949) kallar för en »Weissfischfrage» övergår till en typ av sjö, där planktoniska arter kommer att trivas bäst eller åtminstone inte helt kommer att tryckas ned av den fruktansvärda duon abborren-gäddan. Det fångas nämligen fortfarande enstaka sikar, och det är tänkbart, att någon art med krav på relativt låga temperaturer skulle kunna utveckla ett bestånd i den nedre, närmast dammbyggnaden belägna delen av magasinet. Frågan om introduktion av annan eventuellt ny art är aktuell, därför att ortsbefolkningen överhuvudtaget inte fiskar i sjön på grund av åsikten att t.o.m. gäddan är minderständig som fångstobjekt. (Låge Storfinsjön i närheten av någon storstad i södra Sverige, skulle den mycket snart fullständigt invaderats av ivriga fritidsfiskare.) Val av ny art måste kanske också påverkas av den framtida utvecklingen när det gäller nu befintliga arters bestånd i magasinet. Det är som ovan nämnts inte säkert att mörtan kommer att bli lika talrik också i fortsättningen, och den kommer därför inte att lämpa sig som stapelföda för eventuell ny art, som kanske måste kunna konkurrera även med abborre och gädda om dessa mörtar. Den nya

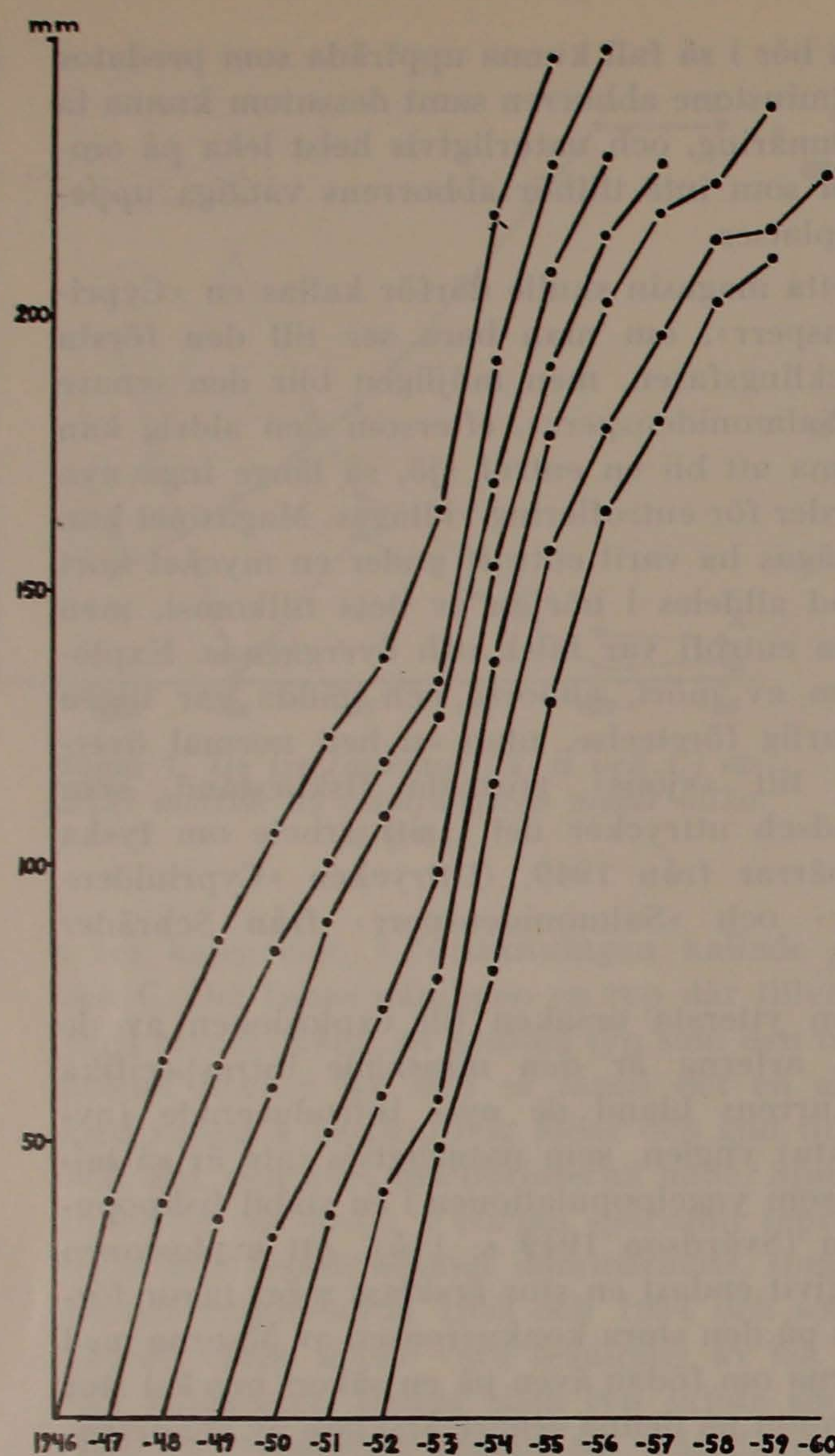
arten bör i så fall kunna uppträda som predator på åtminstone abborren samt dessutom kunna ta bottennäring, och naturligtvis helst leka på områden som inte tillhör abborrens vanliga uppehållsplatser.

Detta magasin skulle därför kallas en »Cyprinidensperr», om man bara ser till den första utvecklingsfasen, men möjligen blir den senare en »Salmonidensperr», eftersom den aldrig kan komma att bli en eutrof sjö, så länge inga nya åtgärder för eutrofiering vidtagas. Magasinet kan väl sägas ha varit eutroft under en mycket kort period alldeles i början av dess tillkomst, men denna eutrofi var falsk och övergående. Explosionen av mört, abborre och gädda var ingen onaturlig företeelse, utan en helt normal övergång till »sjöns» normala fiskbestånd, som Wundsch uttrycker det i sitt arbete om tyska dalspärar från 1949. (Uttrycken »Cyprinidensperr» och »Salmonidensperr» från Schröder 1956).

Den yttersta orsaken till explosionen av de olika arterna är den minskade intraspecifica konkurrens bland de nyss introducerade (nykläckta) ynglen, som naturligtvis inte är så talrika som yngelpopulationen i en stabil fiskpopulation (Svärdson 1949 s. 115). Att explosionen har givit endast en stor årsklass mört beror förutom på den stora konkurrensen av 53-orna med 54-orna om födan även på en säkert mycket stor predation på denna senare årsklass av abborrens årsklass 1953, som ju var mycket stor den också. (Gäddan var predator på både abborre och mört i okänd proportion.) Förmodligen har abborre och gädda påverkat den egna arten och varandra på samma sätt, så att orsakerna till deras förekomst som dämningens årsklass är desamma som för mörtan.

När det gäller tillväxten hos de tre grupperna (A, B och C-fiskar av mörtan), så knyts det största intresset till förändringen i tillväxthastigheten hos A och B i samband med dammtillkomsten, och för C:s vidkommande till ett försök till jämförelse för att se, om den gruppens tillväxt varit mera normal eller exceptionellt god.

De småväxta A-mörtarna har haft en mycket kraftig förändring av den årliga tillväxtökningen som framgår av figur 3. Det är en tydlig resning av tillväxtkurvan för varje årsklass, som inträffar med början 1953, och den bättre tillväxten fortsätter ännu några år innan kurvan åter börja plana ut. Tabell 2 visar hur tillväxtökningen för kalenderåret 1953 ser ut i procenttal, och helt naturligt kommer den största ökningen på de yngsta årsklasserna.

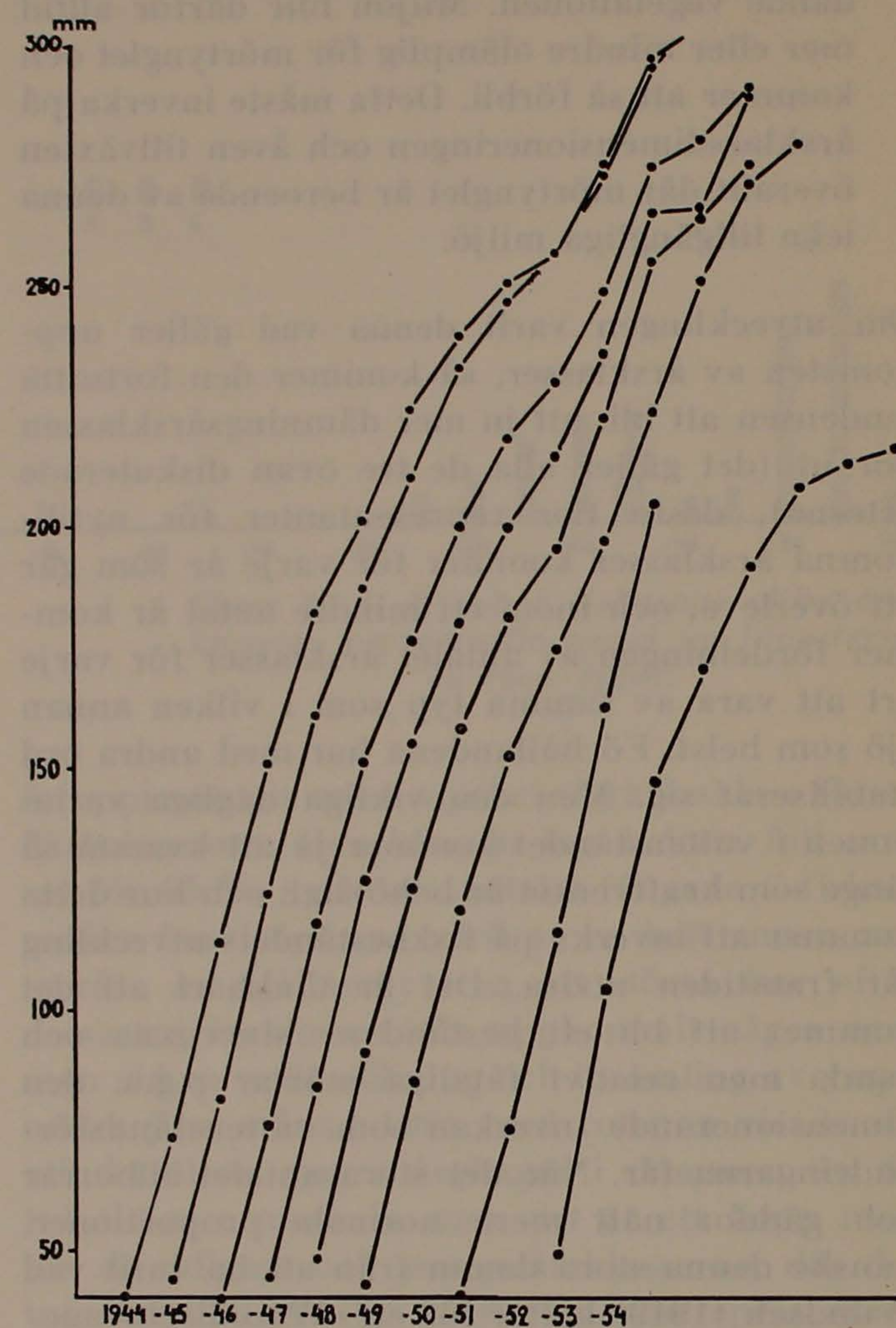

Figur 3. A-mörtarnas olika årsklassers tillväxt.

Tabell 2. Procentuell längdökning dämningsåret (1953) hos mörtar av olika åldrar.

Typ	Längdökning (%) vid ålder									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	98	71	57	34	43	33	—	—	—	—
B	—	40	—	13	14	10	8	6	7	—

De storväxta B-mörtarna (fig. 4) visar också en stegring av tillväxten under dämningsåret 1953, men den är alls inte lika markant som fallet var för A-typen. Tillväxtkurvorna har en svag resning under de närmast följande åren, men den är kortare än för de småvuxna, och eftersom B var gamla och storvuxna redan från början, hade det varit konstigare om tillväxtförbättringen stått sig under många år. I tabell 2 visar sig också att den procentuella ökningen som B-typen måktade, var väsentligt skild från A-typens. Förklaringen till detta måste ha sin grund i det förhållandet, att tillkomsten av magasinet har för B-mörtarna inte inneburit någon större förbättring (de yngsta ur B visar inte lika

Figur 4. B-mörtarnas olika årsklassers tillväxt.

Tabell 3. Tillväxten hos de tre typerna av mört, uttryckt som medellängder vid ålder. Hos A- och B-fiskarna avses tillväxten före uppdamningen.

Typ	Medellängd i mm vid ålder									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	39	59	81	101	120	134	156	—	—	—
B	44	83	122	155	180	199	220	236	254	263
C	51	90	117	137	155	166	190	—	—	—

god ökning som lika gamla ur A) av näringsförhållandena, som i detta fall kanske inbegriper både typ av tillgänglig föda och konkurrensen om den.

De i magasinet födda C-mörtarna har vuxit bättre än B under de allra första åren, men sedan (tabell 3) har de snabbt börjat sacka efter och utgör vid sju års ålder ett medelvärde av den längd som A och B hade vid samma ålder (före magasinets tillkomst). Särskilt de två första årens tillväxt är mycket god hos C, men redan vid fyra års ålder har B en tydligt brantare kurva som indikerar bättre tillväxt. Orsaken är troligen

den, att den ursprungligen icke för stora populationen (C) genom den fortskridande utarmningen av litoralen efter några få år utan ökning av numerären blivit allt större i förhållande till mängden tillgänglig näring, och därmed har tillväxtkurvans lutning blivit allt mindre brant.

Tyvär har inte materialet av A och B-fiskar gjort det möjligt att följa tillväxtvariationen under olika kalenderår före och efter uppdamningen, och med den årsklassfördelning som C-mörtarna har kan inte heller här beräknas någon relativ tillväxt (efter den metod som Svärdson beskrev i sin artikel om sikodlingen i Kalmarsund) eller studeras tillväxtförändringar. Om det hade varit möjligt skulle det säkert kunnat göras intressanta jämförelser mellan fiskens tillväxt i Storfinsjön och sjöar som dämns upp och regleras för vattenkraftbehov. Framförallt Runnström (1951 och 1952) har diskuterat effekten av dämningar på röding och öring och funnit en till att börja med ökad tillväxthastighet men senare en alltmer avtagande som för rödingens del lett till fördivärgning, och öringen har blivit tydligt decimerad till antalet. Denna dämningseffekt kan spåras också i Storfinsjön, åtminstone vad gäller den första ögonblickliga tillväxtökningen hos B-fiskarna. Det är ännu för tidigt att yttra sig om den vidare utvecklingen av mörttillväxten, men det kan tänkas att som ovan sagts det blir ett relativt sett litet bestånd av stora mörtar med ganska god tillväxt, på grund av förstöringen av litoralens översta delar (obs! parallellt med öringen som ju också är en litoralbunden fisk, om vilken det är känt att

vattenregleringar orsakar skador på bottenar med lämpliga näringsdjur och på dess lekplatser).

Det är alltså klart att denna uppdamning av magasinet fört med sig en till att börja med väsentligt förbättrad situation, när det gäller de faktorer som reglerar mörtens tillväxt, men det framgår inte ännu av det undersökta fjällmaterialet hur det hela kommer att utveckla sig i fortsättningen. Det antas att utvecklingen kommer att gå mot ett mindre bestånd av relativt stora mörtar på grund av samspelet mellan utarmning av litoralens översta bottenar samt förstörda lek- och yngelområden.

Så har också diskuterats orsakerna till uppkomsten av en mycket dominerande årsklass från dämningsåret, och varför det sedan icke under flera år tillkommit nya. Den troligaste seg-raren i striden mellan de tre, mört, abborren och gäddan, blir kanske abborren på grund av dess förmåga att leka också ute på djupare vatten samt artens stora rovgirighet och ynglets mindre beroende (än mört och gädda) under den allra första tiden av tillgång till skydd uppe i en bevuxen strandzon.

Litteratur:

- Runnström, S. 1951. Sötvattenslaboratoriets i Drottningholm Report 32.
— 1952. Sötvattenslaboratoriets i Drottningholm Report 33.
Schräder, Th. 1956. Urania 19: 2.
Svärdson, G. 1949. Sötvattenslaboratoriets i Drottningholm Report 29 sid. 115.
Wundsch, H. H. 1949. Abhandlungen aus der Fischerei 1—4.

Uppfödning av regnbåge (*Salmo gairdneri*) vid Älvkarleby

ÅRSKLASS 1959

Sommaren 1959

Den 17 maj 1959 påbörjades uppfödningen av den första gruppen yngel av den från USA importerade regnbågen (*S. gairdneri*) vid Älvkarleby. Ynglen hade samma dag hämtats vid Sötvattenslaboratoriet, där de kläckts. Av det ursprungliga rompartiet om ca 10.000 återstod på grund av skador på rommen vid övertransporten till Sverige endast 1.005 st yngel som kunde tagas till vidareuppfödning.

Ynglen placerades inomhus i ett plasttråg

(4 m²). Första tiden utfodrades fisken med lever och äggula (hårdkokta hönsägg). Från mitten av juni månad tillsattes mjälte och fisk i fodret och samtidigt upphörde utfodringen med äggula.

Vid månadsskiftet juni—juli flyttades fisken till två plasttråg utomhus (8 m²). Kvar fanns då 868 st regnbågar med en medelvikt på 3,2 g. (Motsvarande vikter på 1-somrig lax och öring var då resp. 0,6 och 0,8 g.) Den 31 augusti kontrollvägdes fisken igen. Regnbågarna hade då ökat till 12,4 g/st, medan lax och öring vägde resp. 1,0 och 1,9 g/st.

Den 21 oktober skedde den sista kontrollvägningen för säsongen. Då återstod 799 st 1-sommriga regnbågar med en medelvikt på 35,0 g. Tillväxten kan betecknas som god liksom också överlevnaden (79,5 %). Slutvikterna för lax och öring denna sommarsäsong blev 2,1 och 4,6 g resp.

Av de 799 regnbågarna utsortades de 100 minsta (m-vikt 22,0 g), som utsattes i Halmsjön vid Arlanda den 21 oktober. De kvarvarandes medelvikt steg härigenom till 36,9 g.

Foderförbrukningen under perioden 17/5—31/10 uppgick till 86,1 kg färsk fisk (torsk) 212,8 kg lever och mjälte samt 94 st äggulor, vilket ger en foderkoefficient på 10,8.

Vintern 1959/60

Under vintern 1959/60 förvarades fisken i ett plasttråg (4 m²) inomhus. Denna period medförde en del oväntade förluster som bedömdes bero bl.a. på B₁-vitaminbrist. Fisken föreföll ytterst ömtålig under den kallaste vinterperioden. Vid ett tillfälle dog hela 17 st fiskar av chock. Den totala förlusten tiden 1/11—30/4 uppgick till 91 st (13,0 %), vilket kanske ändå får anses som en normal vinterförlust.

Fodret utgjordes under vinterperioden av en blandning bestående av 65 % lever och mjälte, 25 % torskmjöl, 5 % algit, 2,5 % bryggerijäst och 2,5 % tocorolgranulat (E-vitaminpreparat uppblandat i celljäst). Totalt förbrukades 87,3 kg.

Sommaren 1960

Vid övergången till sommarperioden den 1 maj 1960 var medelvikten 51,5 g eller 14,6 g mer än vid insättningen hösten 1959, en oväntat hög tillväxt för vinterperioden.

Fiskarna överfördes nu åter till två plasttråg (8 m²) utomhus. Sista veckan i maj var tiden inne för utsättning av de första 1-åriga regnbågarna i fria vatten. Sammanlagt utsattes 400 st, varav 250 st (14,4 kg) i Siljan vid Nusnäs, 100 st (5,5 kg) i Dalälven vid Älvkarleby (Bremen), och 50 st (3,0 kg) i dammar vid Kälarne.

De återstående 200 regnbågarna (de största) med en medelvikt om 86,0 g kvarhölls för avelsändamål. Medelvikten på samtliga fiskar före utsättningarna var 65,5 g.

Under andra sommaren tillväxte fisken kraftigt. Den krävde nu djupare vatten och den 1 augusti överfördes fiskarna från plasttrågen med 20—25 cm vattendjup till två trätråg (8 m²) med ett vattendjup på 60—70 cm. Vid sommarperiodens slut (15/10) var medelvikten 631 g och endast fyra fiskar hade förlorats.

Foderförbrukningen under perioden 1/5—15/10 uppgick till 951 kg varav 437 kg lever och mjälte och 514 kg fiskfodermjöl, innehållande 38 % torskmjöl, 31 % räkmjöl, 23 % bryggerijäst och 8 % algit.

Den totala fisktillväxten blev 107,6 kg vilket ger en foderkoeff. på 16,7 räknat i våtfoder, (torrfoder har genom tredubbling uppräknats till våtfoder).

Vintern 1960/61

Övervintringen 1960/61 som skedde i en betongbassäng (4 m²) lyckades mycket bra. Endast tio fiskar dog (95 % överlevnad). Däremot inträffade ingen tillväxt denna vinter, utan i stället minskade vikten något från 631 g den 15/10 1960 till 623 g/st den 30/4 1961.

Foderförbrukningen under vinterperioden uppgick till 525 kg. Foderblandningen bestod av 53 % lever och mjälte och 47 % fiskfodermjöl (innehållande: 38 % torskmjöl, 31 % räkmjöl, 23 % bryggerijäst och 8 % algit eller samma sammansättning som tidigare men nu med en tillsats av E-vitamin, uppblandat i bryggerijästen).

Sommaren 1961

Den 26 april sorterades fiskarna i två grupper med hannar och honor för sig som placerades i två skilda betongbassänger om vardera 21 m² för den första romtagningen.

Av de 186 regnbågarna var 103 hannar, alla köns mogna, och 83 honor, varav 30 st köns mogna.

Samma dag som sorteringen skedde kunde den första »egna» rommen från fyra regnbågs-honor läggas in för kläckning. Sammanlagt erhöles då ca 6.400 rom. Först efter ytterligare ett par veckor hade alla passerat lekstadiet och omkring 40.000 st romkorn inlagts för kläckning. Rommen var ytterst liten (ca 20.000 st/l) och kläckningen gick mycket dåligt, se årsklass 1961.

Under och efter leken var regnbågarnas aptit mycket dålig. Tillväxten kan betecknas som svag nära nog hela försommaren detta år.

På eftersommaren och hösten förbättrades dock tillväxten väsentligt och slutvikten denna sommarsäsong blev vid vägning den 31/10 1.680 g/st på 177 st kvarvarande fiskar. (95 % överlevnad).

Foderförbrukningen uppgick till 572 kg s.k. pellets (till mindre bitar sammanpressat torrfoder) och 107 kg färsk nötlever. Omräknat till enbart våtfoder erhålles för denna säsong en foderkoefficient på 10,0, ett vida bättre värde än sommaren 1960.

Vintern 1961/62

Övervintringen 1961/62 sker nu i samma bassänger som fisken placerades i våren 1961, (två betongbassänger om vardera 21 m²).

Hittills har allt förlöpt rätt väl. Emellertid har en infektionssjukdom som uppträdde redan på eftersommaren ej kunnat hävas trots sulfabehandlingar. Denna sjukdom tillika med vinterns övriga påfrestningar för regnbågarna har hittills medfört en något högre dödlighet än föregående vinter.

Vid årsskiftet 1961/62 återstod 167 st 3-sommriga regnbågar av 200 st 1-åriga som undantogs för avelsändamål våren 1960.

Av dessa bör man till våren 1962 kunna förvänta sig ett gott rommaterial för en ny generation av denna synnerligen snabbväxande och bl.a. därför ur uppfödningssynpunkt verkligen trevliga fiskart.

ÅRSKLASS 1960

Rom—Yngel

Den 6 april 1960 erhöles med flyg från USA 9.891 st rom av S. gairdneri. Sedan 150 st rom uttagits för kläckning vid Sötvattenslaboratoriet överfördes rommen direkt till Älvkarleby. Volymen på den då inlagda rommen (9.741 st) uppmättes till 1,4 liter, vilket ger ett romtal på ca 7.000 st per liter. (Jmfr den »egna» rommen 1961, 20.000 st per liter.)

En rätt stor del av rommen var obefruktad, vilket förklarar den förhållandevis stora avgången före kläckningen.

I förebyggande syfte behandlades rommen med ett malakitgrönt-bad före inläggningen. Denna behandling upprepades sedan ytterligare ett par gånger under den första veckan.

Efter en vecka, den 13 april, återstod 7.875 st. Av dessa översändes då 1.500 st rom till Kusträsk fiskodling, 1.500 st till Kälarne fiskodling och 1.000 st till Höllelaboratoriet, för kläckning och uppfödning vid dessa odlingar. Kvar fanns sedan vid Älvkarleby 3.875 st rom.

Den 7 maj började kläckningen och efter 6 dagar var all rom kläckt. Antalet hade då minskat till 2.713 st.

Den 23 maj överfördes ynglen till uppfödningstråg.

Sommaren —60 (23/5—15/10)

Vid uppfödningens början fanns 2.400 st yngel, som placerades i ett plasttråg (4 m²). I månads-skiftet juni—juli utglesades besättningen genom omflyttning till två plasttråg (8 m²), ynglen hade

då ökat i vikt från 0,2 till 1,4 g/st. Den 4 augusti utglesades fisken ytterligare (3 tråg 12 m²), vikten var då 5,5 g/st och senare i mitten av september hela 15 g/st. Sista vägningen för säsongen gjordes den 14 oktober, då ungarna överfördes till en betongbassäng (4 m²) inomhus för övervintring. Medelvikten hade då stigit till 36,3 g och 1.926 st ungar återstod (80,3 % överlevnad).

Under första tiden fram till tredje veckan i juli utfodrades fisken med enbart färsk nötlever. Tiden därefter utfodrades med en blandning av 53 % lever och mjälte samt 47 % fiskfodermjöl utom lördagar och söndagar, då av praktiska skäl enbart lever användes.

Totalt uppgick foderförbrukningen till 230 kg lever och mjälte samt 107 kg fiskfodermjöl (innehållande: 38 % torskmjöl, 31 % räkmjöl, 23 % bryggerijäst och 8 % algit).

Omräknat till våtfoder blir foderkoefficienten 7,9.

Vintern 60/61 (16/10—30/4)

I samband med viss omdisponering av trägutrymmena den 14 november överfördes regnbågarna från betongbassängen till 3 plasttråg (12 m²). Vinterperioden förlöpte detta år utan några som helst missöden. Överlevnaden var mycket bra (94,4 %) och tillväxten på eftervintern och våren blev i stort lika god som föregående årsklass (12,7 g).

Foderåtgången uppgick till 166 kg lever och mjälte (mest lever) och 149 kg fiskfodermjöl av samma sammansättning som tidigare.

Sommaren —61 (1/5—31/10)

Utsättningar

I slutet av april hade fisken sorterats i tre storleksgrupper, varvid de bästa av de största exemplaren utvaldes till vidareuppfödning för avelsändamål. Medelvikten på denna grupp om 160 st blev 72,0 g, härav sändes 10 st till Sötvattenslaboratoriet den 22 april för uppfödning där.

En andra grupp medelstora fiskar om 1.050 st hade en medelvikt på 53,1 g. Av dessa utsattes 150 st (7,4 kg) i Mälaren, 150 st (7,8 kg) i Erken, 450 st (22,5 kg) i Äcklingen-Juvuln, 150 st (8,0 kg) i Hensjön och 150 st (8,0 kg) i Enaälven, samtliga märkta med smoltmärken. Utsättningarna pågick under en tid av tre veckor (22/4—9/5).

Den tredje gruppen, de 609 st minsta fiskarna, (M-vikt 37,3 g), var avsedda för utsättning i rotenonbehandlade sjöar. Av dessa utsattes 300 st först i slutet av maj månad i Svarttjärn vid

Öjung. De vägde då 16,5 kg. De kvarvarande utsattes p.g.a. olika omständigheter betydligt senare än beräknat. På grund av vissa sjukdomsförhållanden vid Älvkarleby kunde då endast Dalälven komma i fråga som utsättningsvatten. De 259 regnbågarna (57,1 kg) utsattes den 21 september i Dalälven vid Bremen och i havet utanför Dalälven, samtliga märkta.

Uppfödningen

Gruppen stora regnbågar för avelsändamål placerades först i ett plasttråg (4 m²). I slutet av maj överfördes de till en betongbassäng (21 m²). Medelvikten hade då stigit till 126 g. Den 12 juli utglesades de ytterligare genom uppdelning på två betongbassänger (42 m²), medelvikten var då 293 g.

Den sista augusti företogs kontroll av både längd och vikt på varje fisk. Medelvikten var då 557 g och medellängden 34 cm. (Största fisken var 38,5 cm och den minsta 26,5 cm.)

Vid kontrollvägning en månad senare hade medelvikten stigit till 747 g. Den 1 november skedde övergång till vinterperioden. Regnbågarna sammanflyttades då till en betongbassäng (21 m²), samtidigt kontrollerades fiskarnas längd och vikt. De 139 fiskarna (92,7 % överlevnad) hade då en medelvikt på 850 g och en medellängd på 38,5 cm. De 10 minsta (6,8 kg) över-sändes till Sötvattenslaboratoriet den 3 november för uppfödning där. Medelvikten på de kvarvarande 129 regnbågarna steg därmed till 860 g.

Vid utfodringen denna sommar användes huvudsakligen s.k. pellets. Totalt utfodrades med 271 kg pellets och endast 30 kg färsk lever. Omräknat till våtfoder blir foderkoefficienten 7,8 för denna säsong.

Vintern 61/62 (1/11—)

Som nämnts sker nu övervintringen i en betongbassäng (21 m²). Tyvärr har avgången hittills varit alltför stor. Vid årsskiftet återstod endast 94 st fiskar. Denna stora dödlighet beror huvudsakligen på den infektionssjukdom som även drabbat regnbågen ur årsklass 1959, men lyckligtvis ej bland dessa medfört så stora förluster.

I övrigt kan sägas att tillväxten hos denna årsklass varit synnerligen god. De nu tvåsomriga ungarna är över 2 hg tyngre än 1959 års regnbågar var vid motsvarande ålder.

ÅRSKLASS 1961

Våren 1961 erhöles den första »egna» rommen av de för avelsändamål uppfödda regnbågarna ur årsklass 1959.

Leken började den 26 april och tiden 26/4—8/5 inlades för kläckning sammanlagt ca 40.000 st rom från 30 honor. Rommen var mycket liten (ca 20.000 st/l) i jämförelse med den som erhållits från USA (ca. 7.000 st/l).

En tid efter inläggningen stod det klart att förlusterna skulle bli stora. En stor del av rommen var nämligen obefruktad. Denna rom dog efter hand och medförde en kraftig mögelsvamp-påväxt, som ej gick att häva trots upprepade bad med malakitgrönt. Svamppåväxten tillika med det under våren starkt slambemängda dal-älvsvattnet gjorde att vattencirkulationen i kläckningslådorna försämrades. Detta medförde ytterligare dödlighet på den späda och säkerligen föga livskraftiga rommen.

Den 25 maj kläcktes den första rommen och den 5 juni var all rom kläckt. I två omgångar, den 7 och den 12 juni, placerades ynglen i tråg för uppfödning. Sammanlagt erhöles endast 1.017 st simfärdiga yngel vars medelvikt låg under 0,1 g. Ynglen var således mycket svaga i begynnelsen.

Den fortsatta uppfödningen av dem visade också att dessa yngel ej på långt när kunde uppnå den tillväxt som de i de två föregående kul-larna.

Uppfödningen skedde till en början i ett mindre plasttråg (1 m²), där fisken utfodrades med ägg-gula (hårdkokta hönsägg) och färsk nötlever.

Den 12 juli flyttades ungarna till ett större plasttråg (4 m²). Kvar fanns då 586 st med en medelvikt på 0,24 g. Tiden därefter fram till mitten av augusti månad utfodrades ungarna med enbart färsk lever. Sedan tillsattes även en mindre giva pellets dagligen.

Den sista augusti kontrollvägdes ungarna. Medelvikten var då 4,4 g och antalet hade reducerats till 391 st.

Uppfödningen avslutades den 13 september, då samtliga avlivades. Anledningen härtill var att furunkulos inkommit i anläggningen, varvid av saneringsskäl all 1-somrig fisk måste avlivas.

Slutresultatet blev 367 st 1-somriga regnbågar (36,1 % överlevnad) med en medelvikt av 6,5 g.

Foderförbrukningen tiden 7/6—13/9 uppgick till 35,0 kg färsk lever, 2,2 kg pellets och 159 st äggulor.

Älvkarleby den 10 och 11 januari 1962.

N. G. Steffner

Fiskeriintendentens i Mellersta Distriktet expedition är fr.o.m. den 15 oktober 1962 förlagd till Gävle med adress Slottet, Gävle, telefon Gävle 026/800 91.

Skydda Bohusläns havsöring

Under rubriken »Stoppa rovdriften efter laxöringen» väddjar Göteborgs-Postens sportfiskeredaktör pseudonymen »Bart» om sundare fiskemetoder och skydd för länets havsöring, en särskilt i våra dagar värdefull tillgång som nu hotas av förstöring. De problem som härvid behandlas är aktuella även på andra håll.

Red.

— Han är en karl som hellre använder dynamit än paragrafer.

Karaktäristiken lämnades av en god vän, med vilken jag diskuterade Bohusläns förste fiskerikon-sulent Ulf Lundins möjligheter att få rätt-sida på allt avigt inom länets fiskevård.

En karl som hellre använder dynamit än pa-ragrafer! Faktiskt är det inte en sådan vi efter-lyst i detta landskap, som trots sin ställning som rikets fiskedistrikt nummer ett visar upp sidor, vilka är allt annat än smickrande i fiskevårds-sammanhang. Naturligtvis tänker jag då i första hand på sötvattenfisket och inom sötvattenfisket allra främst på den behandling som havslax-öringen utsätts för i och omkring sina lekvatten. Om de metoder, som nu tillämpas på sina håll, få fortsätta, så är risken stor att öringstammen tillfogas skador, från vilka den knappast torde ha möjligheter att repa sig.

Under åtskilliga år har öringstammen brand-skattats på ett sätt som är upprörande. Fisken är inte, som man kanske frestas att tro, så tyck-mycken på det vatten, i vilket den ger sig upp för leken på hösten. Den håller till godo med t.o.m. så skämt vatten som t.ex. Sävveåns och andra i samma lortklass. Öringen kräver heller inte stora vatten för sin förökningsprocess. Det är inget ovanligt, att man kan hitta öring i små-bäckar i vilka den knappt har mer än vändut-rymme. Denna öringens förnöjsamhet både vad vattenkvalitet och vattendragens storlek beträffar hotar nu att bli dess död. Utanför och i de småvattendrag, där den går upp för att leka, bedrivs nämligen ett fiske som i fråga om osmak-lighet söker sitt motstycke.

Det är en alltför vanlig syn att bäckarna och smååarna dämms upp och att vattenägaren eller andra sedan helt enkelt länsar ett område av vattendraget på den lekfisk, som befinner sig där för sitt betydelsefulla värv. Nät, håvar och hugg-krokar är de vapen som används i utrotnings-kampanjen. Metoderna är skrämmande och men-taliteten häpnadsväckande. Ofta sker dessa fis-

ken vid eller i närheten av vattenbyggnader som kvarnar och sågar.

Men det är inte bara i själva lekvattnen som den skrämmande hanteringen pågår. Utanför öringens uppgångsställen står näten på sina håll så tätt, att den fisk, som lyckas ta sig förbi för-såten, skall vara utrustad med osedvanlig tur. Marodörerna hör mestadels hemma i den kate-gori som befolkar sommarstugorna utefter kus-ten, folk som inte har en aning om vare sig fiskeestetik eller fiskeparagrafer, utan slänger ut sina nät både innanför fredningszonerna och under den fredningstid, som gäller för laxöringen. Som jag vid flera tidigare tillfällen påpekat, är det inte ovanligt att man i fiskaffärer bjuder ut svenskfångad laxöring under fredningstiden och därtill fisk, som inte håller det stipulerade minimimåttet.

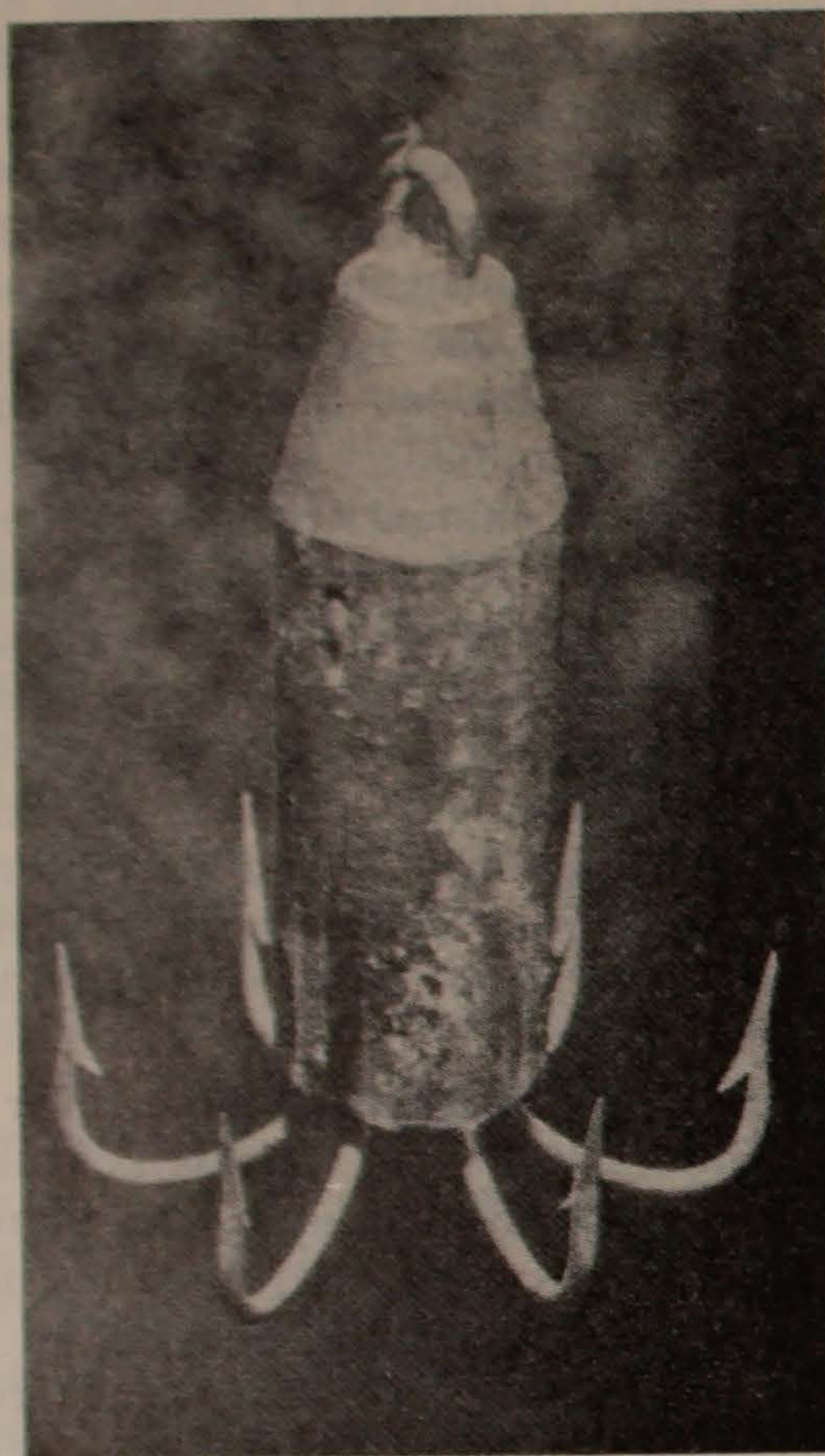
Nu kan man väl knappast begära, eller kan-ske ens vänta, att den nye fiskerikon-sulent Lundin fått ett från fiskevårdssynpunkt tacksamt arbetsfält att verka inom är säkert och man önskar honom all framgång, när det gäller att sprida kunskap och hyfsning bland det gott folk, som för närvarande uppträder som maro-dörer utefter den bohuslänska kusten och i de vatten, där öringen kämpar en hård kamp för att överleva.

Fredningen av havsöringen i Bohuslän inträ-der 1 oktober och pågår fram till 1 februari. Inom de speciella fredningsområdena utanför åmynningarna får öringen inte fångas förrän 1 mars.

På tal om åtgärder för att hindra en del av det pågående rovfisket efter laxöring kan näm-nas, att det vid Svenska Västkustfiskarnas Cen-tralförbunds årskongress lämnades en motion, i vilken avd. 29 Slussen begärde att krokfiske efter laxöring måtte förbjudas inom samtliga s.k. fredningsområden inom länet. Som skäl anföres att »vintertid, när fjordarna är isbelagda, stora skaror fritidsfiskare går ut och sätter ett femtio-tal krok per man, varför laxöringen har mycket liten möjlighet att undkomma». Man kan också befara att minimimåttet på fisken ej alltid respekteras av dessa fiskare, heter det i motionen.

Fiskarekongressen beslöt bifalla motionen och SVC har hos länsstyrelsen i Göteborg begärt att

En kustvariant av ryckfiske

I danska fiskeritidskrifter har man de sista åren beskrivit — och i starka ordalag fördömt — ett fiskesätt, som påminner om »ryckfiske» i våra laxälvar och fungerar på likartat sätt.

Laxen och tumlaren

I anslutning till diskussionen om laxen och tumlaren — se A. Lindroth: »Laxen och tumlaren», SFT, 1962, sid. 45 — kan nedanstående notis möjligen ha ett visst intresse.

Av en tillfällighet fann jag härom dagen följande anteckning i en av mina anteckningsböcker. Den gjordes vid Halsön i Kalix skärgård den 16 juli 1929 och lyder:

»Man håller på med storryssjefisket vid Halsön till mitten av augusti. Den här tiden brukar

krokfiske efter laxöring måtte förbjudas inom samtliga länets fredningsområden.

Från sportfiskehåll hoppas man att denna framstöt, liksom andra som görs för att rädda vårt bestånd av havslaxöring undan rovdrift, skall krönas med framgång.

Själva fångstredskapet utgöres sålunda av en i en lina fäst blykropp med fasta, hullingförsedda krokarna, som kastas ut i vattnet och sedan halas in. Det kallas i Danmark »skrabber» och fungerar så, att det »skrapar» botten, där denna utgöres av ren sand som man ej riskerar att fastna i, och vid inhalningen fastnar i framförallt flatfisk av olika slag. »Skraparen» väger drygt 250 g och går att kasta långt. Se fig.

Redskapet och fisket därmed betecknas i »Sportsfiskeren» med all rätt som en skamfläck för nöjesfisket. Under inhalningen kan 2—3 flundror fastna på krokarna, om man har tur. Att fiskarna flås levande och att många i halvflått tillstånd faller av vid inhalningen är självklart.

Något förbud att använda en sådan »djävle-klo» — Sportsfiskerens beteckning — finns tydligen ej i Danmark lika litet som i Sverige, där det väl bara är en tidsfråga när den kommer i bruk. I vår senaste fiskeristadga finns visserligen ett förbud att använda huggkrok, men det gäller endast huggkrok med skaft (som dock får användas för att bärga fisk som fångats med annat redskap). Den som fiskar med här aktuella krokarna, vid ryckfiske eller »skrapfiske», bör dock kunna åtalas för djurplågeri. Förbud bör också kunna införas i länsstadgarna och andra lokala stadgar samt i samband med fiskekorts-försäljning.

de sluta att vara här för beständigt, utan far ut» — från Storön — »tre gånger i veckan för att vittja, om inte säl är i farten. Då måste de ligga här för den. Utom säl gör även *tumlarna* skada. I fjol fick de särskilt i två ryssjor lämningar efter lax, än huvuden, än stjärtar, men ryssjorna var hela. De såg aldrig hur det gick till, men laxätarna gick in och ut som de ville. Förr har de dock fått någon tumlare i ryssjemockorna eller i någon laxmocka. — Så såg de en lugn dag två tumlare vid ryssjorna och började förfölja och skjuta på dem. De gick i fatt dem med motorbåten men lyckades inte skjuta ihjäl dem. De jagade dem långt och sedan var det slut med skadorna för den gången. De hade då hållit på ett par veckor.»

Vid genombläddring av anteckningsböckerna

Drivgarnsfiske efter lax i Storbritannien. Vissa förbud

Drivgarnsfiske efter lax och havsöring utanför Skottland är en jämförelsevis ny fiskemetod, medan sådant fiske rätt länge bedrivits utanför kusterna av England och Wales. Fiskets starkt ökade omfattning har emellertid gett upphov till yrkanden om förbud, av vilka ett träder i kraft den 15 september i år. Det gäller fiske med drivgarn efter lax och havsöring inom ett område runt Skottlands kust och mynningen av floden Tweed (gränsflod mot England på ostkusten) omfattande både territoriellt och extraterritoriellt vatten. Vad England och Wales beträffar är drivgarnsfiske inom territoriellt vatten redan nu endast tillåtet mot licens.

Inför förbudet har det skottska drivgarnsfisket ytterligare intensifierats. Så skriver Fishing Gazette:

»En dag landade tolv båtar i Fraserburgh, 315 laxar och grilse (småax) med en totalvikt av 2.510 lb (pound)» — motsvarande 1.140 kg (medelvikt 3,6 kg). — »Följande dag vägde fångsten 4.170 lb (1.890 kg). Med de pris som erhöles i Fraserburgh, 3/6—7/6 per lb» — ca 5:50—12:— kr/kg. Grilsen är ju helt liten och betingar ett relativt lågt pris. — »visar detta, att tolv båtar inom detta område fångat för 1.200 £ (17.200 kr) lax och havsöring på en natt. Sådana fångster, ehuru säkerligen högre än medelfångsten vid drivgarnsfisket, är absolut ödeläggande — den 15 september kommer inte ett ögonblick för tidigt. Men det kommer att dröja årtal, innan en verklig värdering kan göras av den skada drivgarnsfisket tillfogat vårt nationella laxbestånd.»

Här beröres ej den starka misshushållning, som detta drivgarnsfiske innebär genom att fånga synbarligen stora mängder småax. För hela fångsten har i detta fall erhållits 17.200 kr. Räkna man med att hela fångsten utgjorts av lax och att den senare dagsfångsten haft likartad sammansättning som den första, skulle den representera 522 laxar och hela fångsten 837 laxar. Hade alla dessa laxar i stället fångats som vuxna

från Norrbottens och Västerbottens kust 1919—1938 fann jag endast en ytterligare anteckning om tumlare. Vid besök vid Svarthällan i Piteå yttre skärgård den 29 maj 1922 uppvisade fiskarna en liten tumlare, som natten förut fångats i en storryssja. Maginnehållet undersöktes ej.

Under talrika och långvariga resor efter kusten under de angivna åren såg jag tumlare endast någon enstaka gång.

O. Olofsson

med en medelvikt av t.ex. 8 kg — jämför våra älvfisken — skulle värdet av fångsten — då det högsta kilopriset, 12 kr, i så fall erhållits — i stället ha varit 837 st×8 kg×12 kr=80.352 kr eller nära fem gånger så mycket.

Jämför laxfisket med drivlinor i Östersjön.

I sammanhanget kan det vara lämpligt att fästa uppmärksamheten på, att man även i Norge förbereder ett totalförbud mot det allt mer överhandtagande drivgarnsfisket efter lax längs den norska västkusten. Efter undersökningar och beräkningar, som utförts av norska fiskeribiologer, kommer ett intensifierat drivgarnsfiske att inte betyda mindre än en total utrotning av det norska laxbeståndet.

Fiskeriinspektör Joakim Harstad uttalar i Aftenposten i Oslo, att det redan finns nog med faror, som hotar det norska laxbeståndet, bl.a. den tilltagande regleringen av vattendragen, de ökande vattenföroreningarna och den starkt ökade användningen av sättgarn. Undersökningar med hjälp av laxmärkning visar, att laxbeståndet årligen beskattas med upp till 70 %. 70 % av den lax som kommer in för att leka fångas alltså. Resterande 30 % når fram till lekplatserna. Detta räcker dock till för att vidmakthålla laxbeståndet och t.o.m. öka det. Man har rent av konstaterat en ej obetydlig uppgång av laxbeståndet de senare åren. Men om ett intensivt drivgarnsfiske nu börjar, kommer allt att ödeläggas. Inte ens sportfiske kan man räkna med i framtiden.

Man skall försöka få förbudet genomfört så snart som möjligt. Flera stora organisationer stöder strävandena att få ett förbud, såsom Norges Grunneier- og Sjölagsfiskelag, Norges Elveeierlag och Norges Jeger- og Fiskerforbund.

Stämfiske som överlevt. Vid Rotforsen i Juktån en km nedströms byn Juktån i Västerbottens lappmark samlas under tre nätter varje vår folk för att fiska stäm, som gått dit för att leka. Tidigare, ända från det bygden började befolkas, betydde stämfiske ett välkommet avbrott i vinterns saltkost. Och det kördes hela hästlass med stäm från forsen. Genom åren har detta färskvarutillskott fått allt mindre betydelse. I synnerhet som stäm inte längre betraktas som någon bättre sorts fisk. Men fisket har fortsatt att behålla greppet som samlade faktor för bygdens folk.

Rotforsen strax före midnatt: Sång, både profan och religiös. Eldar över vilka man röker nyfångad silvrevit fisk. Åtskilliga vadare i strömmen och öser upp fisk med hävar. Ett fiske som under stämleken är fiskekortsfritt.

(FIB)

Minskar den ryska "puckellaxen"?

Frågan motiveras av följande artikel i Fishing Gazette den 22 september 1962:

De ryska experimenten med överföring av Stilla Havslax till floderna i Vita Havsområdet väckte stort intresse, då de först nådde våra fiskeritidningar. År 1960 registrerades två stycken av dessa puckellaxar i brittiska vatten, vilka förmodligen kommit från de ryska floder, där de satts ut som rom. En av laxarna fångades nära Aberdeen i juli, den andra kort därefter i Cumberland. Trots avsevärd publicitet har inga nya fångster rapporterats. Vid olika tillfällen har man anmält fångst av lax som misstänkts vara puckellax, men vid kontroll har det visat sig vara inhemsk lax.

Man finner nu att vår brittiska erfarenhet på sätt och vis stämmer med ryssarnas egna rön. Under 1960 fångades fram till augusti ca 37.116 puckellaxar i Murmansk-området, medan endast 1.746 togs till samma datum år 1961. Även på Island finner man något liknande. 1960 fångades 20 puckellaxar av nätfiskare vid kusten, men 1961 fick man endast 2 stycken.

Dessa överföringsexperiment börjades av ryssarna i rätt liten skala 1956 och har sedan ökat varje år. Enbart 1960 överfördes 35 miljoner rom.

Så långt Fishing Gazette. Även i Norge, där fångsten av puckellax 1960 var betydande och puckellaxar gick upp i flera älvar för att leka, skall den ha varit sparsammare år 1961. Rörde det sig uteslutande om ett naturligt bestånd, vore ju denna växling endast vad man bör vänta, då puckellaxen går ut till havs strax efter kläckningen och så gott som undantagslöst återvänder för att leka efter två somrar i havet. 1960 års rika årsklass bör därför ge upphov till en ny rik årsklass 1962, denna i sin tur till nästa år 1964 o.s.v., medan mellanårens årsklasser 1961, 1963 o.s.v. kan vara mycket svaga eller t.o.m. helt saknas. Ungefär så förhåller det sig nu på Nordamerikas Stilla Havskust.

Men denna förklaring räcker ju inte, om man har att göra med fortlöpande, årlig rysk mångmiljonutsättning. Nya fakta kommer väl att ge förklaringen. Tystnaden om puckellaxen i år är ju anmärkningsvärd.

Stora fiskar i Finland

Fiskeritidskrift för Finland skriver i nr 2 1962:

Rekordstora fiskar passerar då och då revy, i vårt blad ingick senast en sammanfattning år 1957. Uppgifterna måste givetvis tas med den reservationen, att många ännu större fiskar troligen aldrig blivit noterade. Från senare år föreligger också en bättre rapporteringstjänst än från tidigare. En sammanställning av aktuella uppgifter följer här nedan.

Abborre. Trots vissa tvivel antecknar vi den abborre, som Kalle Kilkki i Anttola skall ha fått vid mete i december 1956; vikten 4,8 kg, längd 45 cm. Följande i storleksordning fångades av Sergei Kaskela år 1941 i sjön Pyhäjärvi i Saarijärvi, och denna fisk mätte 3,6 kg, längden var 42 cm. Längdrekordet står för en år 1902 i Matkujärvi, Kuopio lk. fångad abborre, som skall ha mätt hela 53 cm men vägt bara 2,85 kg.

Asp. En riktig baddare om 8,3 kg fick Veikko Niemelä år 1949 på drag i Rautavesi.

Björkna. Rekordet för denna fisk torde innehas av Toivo Lagom, som år 1959 fångade en 20,6 cm lång björkna om 920 g i Kumo älv.

Braxen. En gammal notering från år 1912 står sig ännu, en fisk om 11,5 kg fångades i Vesijärvi. Längden var 82 cm och kroppshöjden 44. Åldern på denna fisk var 24—26 år.

Faren. En färsk notering uppger för denna fisk längden 41 cm och vikten 830 g. Fisken fångades av O. Viherlinna i Lojo träsk.

Flundra. Störst torde den år 1953 utanför Kotka, vid Kuutsalo fångade flundran om 3,4 kg och 55 cm lång vara.

Färna eller naddid. I mynningen av Bjärnä å erhöles år 1913 en naddid om 3,3 kg.

Gädda. Störst av bokförda gäddor var den i Kuivasjärvi fångade baddare, som utan huvud och inälvor vägde 23,8 kg. Ett par hongäddor om 25,5 kg:s vikt nämnes också, och av hangäddor torde en fisk om 6,1 kg från Kermajärvi i Övertorneå hålla rekordet.

Gärs. Rekordet innehas av H. Juutilainen, som

i Kulovesi år 1961 fick en gärs som vägde 165 g och var 21,5 cm lång.

Gös. Det officiella rekordet innehas av Allan Karlsson som tog en gös på 14,5 kg i Hopom träsk år 1959. Denna fisk torde ha varit ca 11 år gammal. Enligt en osäker uppgift skall en 16 kg:s gös ha fångats i Artjärvi.

Harr. Arne Stolt fångade år 1956 i Konnevesi en harr, som vägde 6,7 kg.

Hornsimpa. En uppgift om 750 g:s vikt och 35 cm:s längd föreligger.

Id. I Puruvesi fångades år 1939 en id på 5,2 kg.

Lake. Voitto Ketola har detta år fångat en lake på 9,6 kg i Kallunkijärvi i Salla. En gammal uppgift om en lake på 16 kg från Oulankajoki i Kuusamo betvivlas såtillvida, att fisken måhända var en mal.

Lax. Det berättas om en lax på 43 kg, som skulle ha fåtts i Torne älv år 1904 eller 1905. 36 kg vägde en lax, som erhöles vid notfiske i Kymmene älv år 1896.

Laxöring. Den största havslaxöring som fångats i vårt land skall ha vägt 30,5 kg och ha fångats i Ule älv år 1915. Fisken var 150 cm lång.¹ En insjööring på 14,7 kg fångades av Veikko och Eeli Rossi i Konnevesi år 1954. För bäcköringens vidkommande torde rekordet vara 3,7 kg, fisken fångades i Leppäsuovi år 1916.

Mal. Av inom landets nuvarande gränser fångade fiskar torde den med längden 171 cm, som man år 1864 fick i Kernaala sjö i Janakkala, ha varit störst. I det nu avträdde Karelen fångades förr fiskar på upp till 25 kg.

Mört. Noteringen 2,55 kg står för Martti Mietinen och Eino Pakarinen, som år 1959 fick en mört av nämnda storlek i Juojärvi.

Nors. Ifrån insjöområdet föreligger säker uppgift om en nors på 170 g, 29,7 cm lång och fångad av R. Viljanen i Päijänne år 1958. En mindre säker uppgift om en större nors föreligger också. I havet har man inte fått mycket större norsar, en som var 26 cm lång och vägde 205 g fångades av Into Saario utanför Kotka.

Oxsimpa. Ingen viktuppgift, men längden 30 cm uppges för en oxsimpa som Matti Korhonen år 1959 fångade vid Sibbo Fagerö.

Piggvar. I Pargas har fångats en piggvar på 4,3 kg.

Ruda. En stor ruda fångades år 1944 i Vuohilampi i Esbo. Den var 64 cm lång, vägde 4,9 kg och var ca 20 år gammal.

¹ En förväxling av havsöring och lax torde ej få anses utesluten. Jämför »Lax eller havsöring?» i SFT nr 8/9 1962.

Red. av SFT

Röding. Rekordfisk var måhända den röding som år 1949 fångades i Enare träsk och vägde 8,1 kg.

Rötsimpa. I Ingå har fångats en rötsimpa på 1,1 kg.

Sarv. Störst uppges en sarv på 1,1 kg från Päijänne ha varit.

Sik. I en sikkrok fångade K. Rönkvist från Replot år 1896 en sik som vägde 12 kg. Från insjövattnen föreligger uppgift om en 10 kg tung och 80 cm lång sik, fångad i Jälänjärvi år 1913.

Siklöja. I Ladoga kunde man få siklöjor på 1,2 kg:s vikt. Inom våra nuvarande gränser föreligger uppgift om en siklöja på 790 g som år 1916 fångades i Paukkaja träsk i Eno. Siklöja hade inplanterats i träsket i fråga.

Strömming. Rapport om större strömmingar är den år 1949 i Vestanfjärd fångade strömmingen, som vägde 900 g och mätte 49 cm, har inte ingått.

Stör. År 1934 fångades vid Karelska näset en stör som vägde 177 kg. Inom de nuvarande gränserna fångades rekordfisken i Kumo älv år 1914, den vägde 152 kg och mätte 2,65 m.

Sutare. Störst är tydligen den åländska rekordsutaren från år 1960, fångad i Mora träsk i Saltvik av Gunnar Mattsson. Fisken vägde 3,8 kg.

Torsk. Taavetti Sirkiä från Karuna fick år 1959 en torsk på 14,5 kg. Fisken var mager och 130 cm lång. År 1960 fångades vid Lohm i Korpo en stor torsk. Den sistnämnda var troligen drygt 120 cm lång och fet, och vägde måhända närmare 20 kg.

Ål. I Hiidenvesi fångade Paavo Koskimäki år 1957 en ål, som var 122 cm lång och vägde 4,5 kg.

Nya fiskeförfattningar. 1) Instruktion den 28 juni 1962 (nr 453) för statens lokala fiskeridministration;

2) Kungörelse den 28 juni 1962 (nr 454) om ersättning för uppdrag som utföras av fiskeriintendent (fiskeriintendentstaxa).

Vätterfisket. De fyra sällskapen runt Vättern har en gemensam kommitté för åtgärder inom vätterfisket. Ordförande i kommittén är direktör M. Hallerfors, Skara, och sekreterare fiskerikonstulent G. Luning, Eksjö. Vid ett sammanträde nyligen beslöt man öka utplanteringen av laxöring och röding i sjön. Vidare beslöt man att två åar, Heldeholmsån och Skenningsforsån, skall mera effektivt än förut utnyttjas för fiskodling. Detta avses bl.a. ske genom undanröjande av vandringshinder.

(Hss Tidskrift)

PERSONALNOTISER

E. A. Skoglund avgår

Fiskerikonstulanten i södra Älvsborgs län E. A. Skoglund, Borås, har avgått med pension efter 39-årig tjänst. Han genomgick fiskeriskolan i Aneboda år 1923 och anställdes samma år hos hushållningssällskapet i södra Älvsborgs län. För vidare utbildning har S. företagit en studieresa i Danmark och Tyskland 1929 samt deltagit i samtliga av lantbruksstyrelsen och fiskeristyrelsen anordnade fortbildningskurser för fiskeritjänstemän, den första år 1931.

Innan S. tillträdde tjänsten hade länsfiskeritjänstemannens arbete huvudsakligen bestått i

inplantering av sutare och anläggning av dammar för sutare och karp. Vid S. tillträde voro dessa dammar i huvudsak nedlagda. Fiskodlingsanstalt saknades liksom dammar för uppdragning av gäddungar. Fiskevårdsföreningar och tillsyningsmän fanns ej. S. började överföra lek-mogen sik och siklöja till lämpliga sjöar, och sedan en provisorisk kläckningsanstalt inrättats 1926 yngel av dessa fiskslag till ett flertal sjöar, där de bildat nya bestånd. Gäddodling har igångsatts och fått stor omfattning, i huvudsak med simfärdiga men även med försträckta ungar. Även gös — både vuxen och ensomriga ungar — har inplanterats i flera sjöar, i en del fall med goda resultat. De sista åren har även regnbågs-lax inplanterats i en del djupa och kalla sjöar med lämplig foderfisk.

Bland de 140 fiskevårdsföreningar, som S. varit med om att bilda, är f.n. 130 i verksamhet. Den provisoriska kläckningsanstalten av år 1926 ersattes 1939 med en ny fiskodlingsanstalt. Inom fiskevårdsföreningarna har man allt mer gått in för att skaffa egna dammar för uppdragning av försträckta gäddungar.

Skoglunds långa och intresserade arbete i fiskets tjänst har också varit hans hobby. Sina erfarenheter och rön har han i stor utsträckning återgivit i tryck både i ortspressen och SFT. År 1948 erhöll han hushållningssällskapets lilla guldmedalj. — Han tillönskas nu ett fullt tillfrisknande från de senare årens ohälsa och många nya verksamma år.

O. O-n

KORTA DRAG

Ny fiskerikonstulent i Älvsborgs läns södra. Till fiskerikonstulent i lönegrad Ao 17 vid hushållningssällskapsorganisationen med placering t.v. vid sällskapet i Borås har Lantbruksstyrelsen bland tre sökande förordnat fiskmästaren vid Örebro läns hushållningssällskap, *Sune Sander*.

Vattenägarorganisationen. För att vidare bereda den i föregående häfte redovisade frågan om ett ev. bildande av en *vattenägarorganisation* har förbundsstyrelsen utsett en särskild kommitté. Ledamöter i denna är riksdagsman *E. Grebäck*, sammankallande, fiskerintendent *C. G. Puke*, fiskerikonstulent *L. Stenberg* och direktör *S. Zachrisson*.

(Hss Tidskrift)

Ny laxmärkningsteknik. En helt ny märkningsmetod för laxungar har utarbetats och redan prövats av Leavenworth kläckeris laboratorium i Kanada. 50.000 ca 10 cm långa laxungar har fått svälta i 14 dagar. Svältperioden medförde inte större dödlighet än vanligt men åstadkom att 2 % av ungarna växte märkbart långsammare än de övriga. Av 1.000 stycken utsvälta fiskar (2 %) visade 84 % en tydlig och lätt igenkännlig »årsring» i fjällen. De blev således effektivt märkta. Om denna teknik kan utvecklas rationellt, skulle det i framtiden bli möjligt att märka ett helt kläckeris produktion utan större risker och med mycket ringa besvär.

(Sportsfiskeren)

Laxmöte vid Grönland. Möts lax från båda sidor av Atlanten i vattnen vid västra Grönland? Det är den fråga som marinbiologerna studerar genom att följa återfångsten av ett antal laxar, som märkts i dessa vatten.

År 1956 återfångades vid Grönland en lax, som märkts som kelt — utlekt lax — i en biflod till floden Conon i Ross-shire och i oktober i fjol fångades där ännu en brittiskmärkt lax aderton månader efter det den märkts som smolt i floden Usk, nära Newport, Monmouthshire.

Vad som gör dessa märkningar anmärkningsvärda, är återfångsten av två 26 resp. 28 tum — 66 resp. 71 cm — långa laxar vid Grönland, vilka först registrerats som 5 resp. 7 tums — 13 resp. 18 cms — smolt i Miramichifloden i New Brunswick i Kanada sjutton månader förut.

Medan vetenskapsmännen säger, att det är för tidigt att fritt kommentera dessa vittnesbörd, ser

det ut som om dessa vatten vid västra Grönland faktiskt skulle vara en mötesplats för laxar från båda sidor av Atlanten.

(Fishing Gazette)

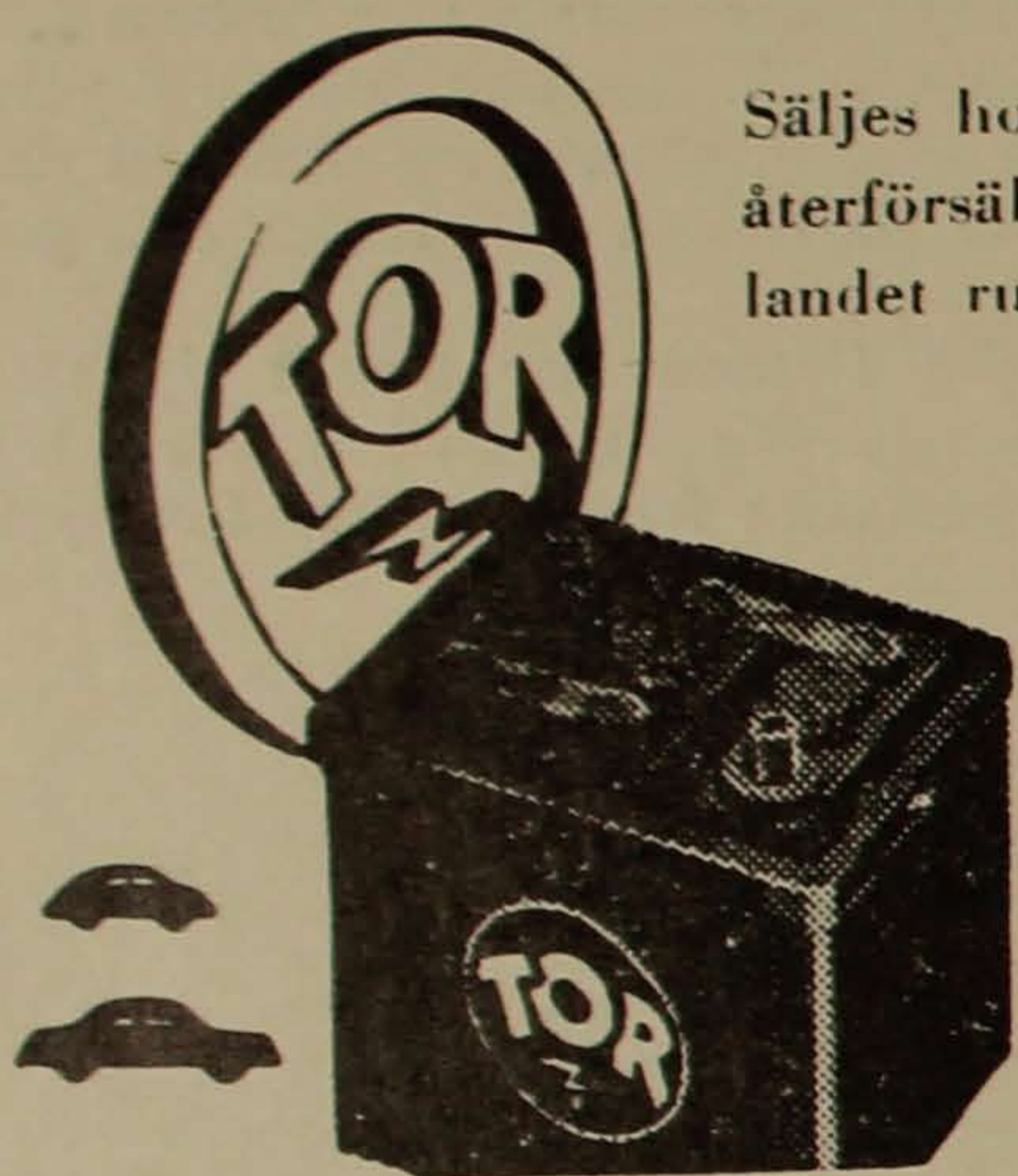
Stor dansk fiskfoderfabrik planeras. Ett bolag för produktion av öringfoder mot amerikansk licens har nyligen bildats av ett antal danska dammbrukare m.fl. Fabriken skall få ett för leverans till de talrika dammbruken centralt läge och produktionen beräknas preliminärt till 5.000 ton per år. Byggnaderna blir dock så stora att den kan ökas till 10.000 ton årligen.

Fodret i fråga tillverkas nu av firman J. R. Clarke, Salt Lake City, USA. Det har grundligt vetenskapligt prövats och gett utmärkt resultat vid danska försök. Det skall motverka sjukdomar och ge en snabb tillväxt.

Den danska firman har åtagit sig att övertaga hela den europeiska marknaden, som hittills lidit av att transporterna från USA blir för dyra.

**S N A B B
S Ä K E R
S T A R T**

året runt

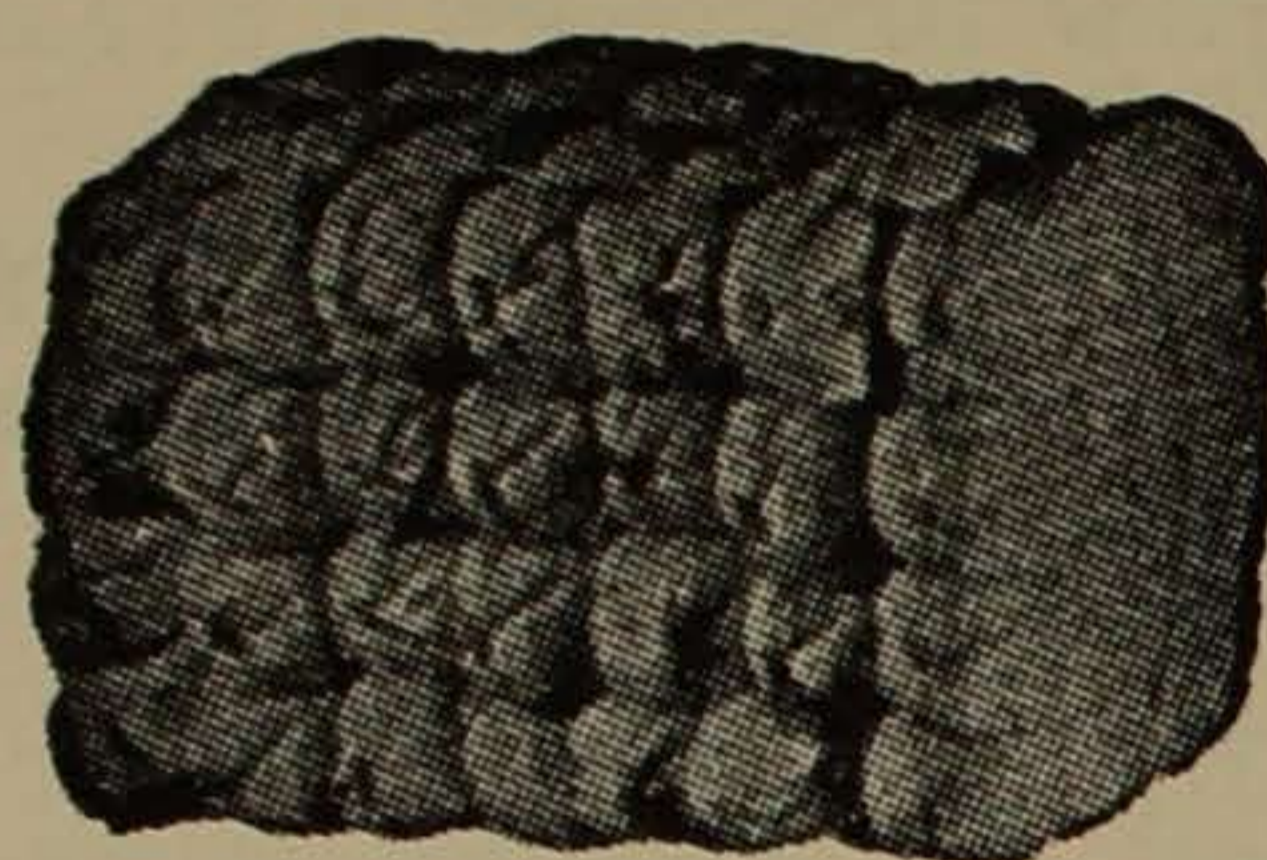

Säljes hos
återförsäljare
landet runt

AB Accumulatorfabriken **TOR**
Norbergsgatan 3, **Malmö** - Tel. 803 20

**Enkelknutna,
Dubbelknutna
eller Knutlösa?**

Tvinnade eller heldragna?
Nylon, perlon, kuralon, terylene
eller Polyeten?

Vi äro fackmän på
området med välso-
rterat lager och lämna
sakliga upplysningar
om garner, tälvar,
konstfibernet och
knutar.

**Lundgrens
Fiskredskaps-Fabrik A/B**

Storkyrkobrinken 12, STOCKHOLM C
Tel.: (010) 20 10 22, 10 21 22

F I N B R U K E N S

mjukpappersprodukter

Servietter

Näsdukar

Dukar

Handdukar

Hushållsrullar

Numera oundärliga i hemmet och vid utflykter